

BARRY MILLINGTON: RICHARD WAGNER – BAYREUTH VARÁZSLÓJA

A Wagner-bicentenárium hozadékaként egy rendhagyó, friss kutatási eredményekre épülő életrajzi kötet is napvilágot látott. Barry Millington Wagner-kutató – aki többek között a London Evening Standard zenekritikusa, a Wagner Journal szerkesztője, számos rangos Wagner-kötet közreműködője – több mint 300 oldalon keresztül boncolgatja a zenetörténet egyik legnagyobb, legellentmondásosabb alakjának személyiségét. A Richard Wagner – Bayreuth varázslója című vaskos könyv harminc, figyelemfelkeltő címmel ellátott fejezete mintha csak egy magazin folytatásos sorozatának epizódja lenne, ahol a legfőbb szempont az olvasó érdeklődésének megtartása – azért, hogy a következő számot is megvegye. Talán ezért ismétlődnek időről-időre a korábban már olvasottak. A könyv nagy erénye a gördülékeny, olvasmányos stílus és a 285 illusztráció, mely egy „Wagner élete képekben” kötetet is kitöltene. Millington lelkiismeretesen végigvezet a zeneszerző életének főbb állomásain, sőt még azon túl is: történelmi hűséggel ír a Wagner-művek Harmadik Birodalomban betöltött szerepéről, és a 2. világháború utáni recepciótörténetéről is. Munkája többsége azonban a szenzációra éhes kíváncsiak pletykaigényeit elégíti ki – azaz, hogy olyan kulisszák mögé vezeti az olvasót, olyan intimításokat mutat meg, amit csak az igazán bennfentesek ismerhettek. Az író kétségtelenül árnyal néhány korábbi, Wagnerre ragasztott hamis közhelyet, mint például a „megrögzött harcosol és javíthatatlan szívtipró, aki nem érte be azzal, hogy megkopasztja a barátait, még a feleségük is kellett neki”. Ám közelebb visz-e az operák befogadásához, és egyáltalán, jogunk van-e arról tudni, hogy a „bayreuth-i szörnyeteg” saját tervezésű, fodros, rózsaszín szatén alsóneműben érezte magát a legjobban?

Kovács Ilona

Rózsavölgyi és Társa, 2013.
320 oldal

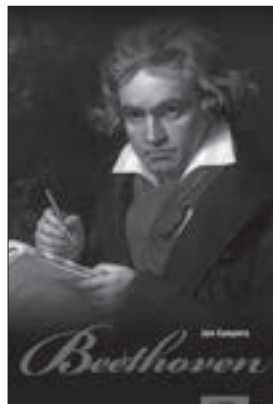

VÁSÁRY TAMÁS: ÜZENET – I. KÖTET

Akik számára az olvasnivaló szinte kizárólagosan papír-formátumot jelent, megannyi féle olvasási szokást alakítottak ki. Másként lapozunk fel egy lexikont vagy szótárt egy-egy adatért, s másként adjuk át magunkat hosszabb terjedelmű, élményt adó irományoknak. Általában hozzásegít ehhez az adott nyomtatvány kivitelezése, a strapabírótól a bibliofil finomságokig. Most különleges helyzet állt elő, megnehezítve az érdeklődő dolgát. Átlagos polgári lakásban nehéz megoldást találni a vaskos kötet folyamatos olvasására; kézben tartani lehetetlen, talán imazsámolyon vagy masszív kottatartón kellene elhelyezni – de akkor hogyan közelítsük meg? Frustráló a helyzet, mivel a gondolatfolyam teljes embert igényel. Az olvasás tempója szinte eleve elrendelt: beszédtempót kíván; a szerencsések belső hallással akár Vásáry Tamás hangját is megidézhetik hozzá! Elképzelhető lett volna, hogy – s itt kaphatott volna helyet a reprezentatív kivitelezés – dobozban elhelyezett két vagy négy kötetben jelenjen meg. Az előszóból rekonstruálható a keletkezése: 1969-ban kezdte papírra vetni élményekben gazdag életét, s 1994-ig folytatta, addigra az 1991-ig tartó életfolyamat rögzítette. Higgyük el, hogy 2013-ig nem is gondolt arra, hogy életében megjelenik majd. Azt is elhithetjük, hogy úgy érezte: a magasabb régiókból „diktálják” az írnivalót, amelyen érződik, hogy áradásként ömlött papírra. Pszichodráma – írja róla, de az olvasó korántsem csak annak tekint. Különleges darabja a memoár-irodalomnak: nem emlékeket akar csupán átmenteni az örökkévalóságba, hanem tények és reflexiók gazdag összefüggérendszer kerül nagyító alá, az átéltség kontrollja alatt. A pszichoanalízisben is jártas muzsikusa magától értődően őszinte – ugyanakkor az olvasó sohasem érzi zavarban magát, amiért tanúja eme valóságoknak.

Fittler Katalin

Libri Kiadó, 2013.
1251 oldal

JAN CAEYERS: BEETHOVEN

„Minden idők egyik legnagyobbika” – mondta Grillparzer Beethovenről, és ez a kijelentése időtállóvá lett. Beethoven nagysága megkérdőjelezhetetlen: művei koncerteken szólalnak meg, rengeteg lemezfelvétel jelenik meg, és nem elhanyagolható az újabb és újabb életrajzi írások száma sem. Jan Caeyers 2009-ben írt, magyarra 2013-ban fordított, igencsak vaskos könyve újabb kísérletet tesz a szerző életének (minél aprólékosabb) bemutatására. A kötet nagyon olvasmányos: Beethoven életrajza nem száraz, nem unalmas, rengeteg oldalról megvilágítja a karmester-zenetudós a zeneszerzőt – levélidézetek segítségével is. A bőséges terjedelem lehetővé teszi a nem feltétlenül szorosan összefüggő tények leírását, és – a mai korak megfelelően – helyenként kevésbé műves adalékokat is kap az olvasó. A könyv egyrészt ismeretterjesztő: bemutatja Beethoven életének szakaszait, a szerző kapcsolatait, másrészt elemzéseket is tartalmaz (ütemszámok nélkül), illetve bepillanthatunk Beethoven mecénásainak pompázatos, főúri világába. Az őt részről és prólogusból álló könyv nyomán követi Beethoven életét, sőt az apai nagyszülőikig visszanyúl az író; megtudjuk, hogy már a flamand Louis van Beethoven is tehetséges volt. A szerző sorba veszi Beethoven tanárait; Neefe szabadkőművesége és természete nem marad homályban, de a jóval nevesebb komponisták (pl. Joseph Haydn) jellemvonásai is előkerülnek. Bepillanthatunk a korabeli zenei műhelybe, az akkori koncertek, az akadémiák hangulatába, elképzelhetjük a próbafolyamatokat, emellett Beethoven karmesteri mozdulatait, szokásait is leírja Caeyers. Külön fejezet szól Beethoven és a fiatalabb zeneszerzők összecsapásairól, kapcsolatáról. Bérczes Tibor fordítása jó, a kötet gondozása kevésbé: több helyesírási hiba van a szövegben, mint ami felett el-siklik az ember.

Lehotka Ildikó

Typotex Kiadó, 2013.
618 oldal

**FISCHER ANNIE:
THE CENTENNIAL COLLECTION**

A hazai zongoraiskola 20. századi nagyasszonyának, a száz éve született Fischer Annie-nak hangzó hagyatéka már-már szégyenletesen kicsinynek tűnhet ahhoz a sok évtizedes, töretlen pályához és hajdani világraszóló sikereihez képest, amelyet befutott. A művész nő ugyanis sosem kedvelte a hanglemezfelvevételeket; nem érezte otthon magát a sivár és rideg stúdiótermekben, s nemegyszer kellenként ült le a hangszerhez. Fischer „ómódi” pódiumművész volt, aki nehezen viselte a zsarnok-dirigensek részvételen diktátumait, s akit a közönség jelenléte és szeretete ihletett, a koncert sajátos vibrálása motivált igazán. Lemezein – még ha a legjobb formájában találják is – átüt valamelyest ez az idegenkedés a sterilitástól. A Hungaroton gondozásában most megjelent kompiláció a zongoraművész nő legkeresettebb hazai felvételeit adja közre: Mozart d-moll és C-dúr zongoraversenyei mellett Beethoven c-moll koncertje is helyet kapott benne – két „nagy” romantikus zongoraszonáta, Schubert B-dúr (D. 960) és Liszt h-moll szonátája mellett. Ez utóbbiakon érezni leginkább az inspiráló közeg hiányát, ám a felszín alatt így is jól hallhatóan dolgozik egy kivételes és elkötelezett művészi intellektus, egy elvéthetetlen, minduntalan kitörni vágyó, magas szintű közlési szándék. A Lukács Ervin és Heribert Esser által dirigált Rádiózenekar nem mindig méltó vagy egyenrangú partnere Fischernek, ám a művész nő kivételes muzikalitásának hála, a versenyművek így is pompás, bizsergető atmoszférát teremtenek. Jól hallható, hogy Fischer Annie leginkább a Mozart-darabokban tud igazán kibontakozni, ahol szárnyra kap egy korlátlan, időtlen és végtelen muzsikusi fantázia és alkotókedv, mely számos megejtően szép és gyönyörű pillanatot kínál.

Balázs Miklós

Hungaroton
HCD 31492-494

CELLO VARIATIONS

**Várdai István – gordonka,
Walter Delahunt – zongora**

A Kronberg Akademynek köszönhető ez a remek korong. Műsorán hét variációsorozat szerepel, s végighallgatásuk során nyilvánvalóvá válik, hogy némelyikük miért hallható ritkán koncertpódiumon. A variáció sajátos műfaj – egyszerre kötött és szabad. Több szempontból is magas követelményeket támaszt az előadókkal szemben: alapfeltétel egyfajta alkotói megértése a változatok egymásutánjának, s ehhez járul a hangszertechnikai perfekció követelménye. Mert akkor igazán hatásos az előadás, ha képes elhitetni az ötletek itt-és-most keletkezésének illúzióját is. Várdai István választása telitalálat, hiszen e kivételes igényes program által dokumentálni tudja, hogy az ars kettős – mesterségbeli és művészeti – jelentésének maximálisan eleget tesz. Ráadásul korántsem csupán teljesítményről van szó, hiszen nem egyszerű (vagy adott körülmények között megismételhető) produkció ez, hanem előadóművészi életének része. Mert a felvétel – érdemes ilyen szempontból is odafigyelni – élő koncerten készült. Várdai István – akit idehaza is gyakran hallhatunk, s ismert a külföldi koncerttermekben is – idejekorán nagy pódiumrutinra tett szert, ami azzal jár, hogy számára természetes művész gesztus zenei élményeinek a hallgatósággal való megosztása. Tehát nem csupán „eljuttatja” a műsort, hanem tolmácsolásával juttatja el a közönséghez. Ez a felelősség azonban korántsem gátolja az önfelédtséget a muzsikálásban. A kanadai zongorista nemcsak méltó kísérő, hanem remek partner is. A variációsorozatok az előadó virtuozitását is hivatottak megcsillogtatni – ezúttal a magabiztos technikai perfekción túl a sorozatok felépítése intellektuális örömet ad, s még az olyan apró gesztusok is jóleső érzéssel töltik el a hallgatót, mint egy-egy hosszan tartott záróhang.

Fittler Katalin

Profil – Karsay és Társa
PH 13020

VIVALDI: TROMBA VENEZIANA

**Boldoczki Gábor, Szergej Nakarjakov,
Cappella Gabetta**

A „rőt hajú” velencei pap, Antonio Vivaldi kompozíciói a nagy kortársat, Johann Sebastian Bachot is ámulatba ejtették. Mi több, sokat tanult általuk úgy, hogy néhányból átiratot is készített. A termékeny Bach számára is lenyűgöző volt olasz kollégája szerzeményeinek gazdag tárháza: Vivaldi operáinak száma meghaladja a százat, és koncertből is több mint ötszázat írt. Ez utóbbiakat javarészt fontos hangszerekre komponálta (a legtöbbet hegedűre, melynek ő maga is kiváló művésze volt), de számos fafűvős versenyművel is megörvendeztette közönségét. Mái kérdés, hogy a rézfűvősöket miért „hanyagolta”, hiszen a barokk pompa kifejezésének nélkülözhetetlen instrumentuma volt a trombita. Bár operáiban szép szólókat írt e hangszerre, csupán egy kettős trombitaversenyét tartja számon az irodalom. Az okokat csak találgathatjuk. Egy lehetséges magyarázat, hogy nem volt olyan inspiráló, nagy formátumú művész Vivaldi közelében, mint Boldoczki Gábor, aki legújabb lemezén Vivaldi hat versenyművének és két operájának átiratát szólaltatja meg. A művész nagy kedvvel mutat rá arra az életörömet sugárzó hangulatra, melyet számára Vivaldi művei közvetítenek. A koncertok szélső tételeiben élvezi a virtuozitást, ugyanakkor lebilincselő játékaik ihletettsége a lassútételekben. Az utolsó műben, az eredetileg két csellóra írt koncertóban egy másik kiváló trombitás, Szergej Nakarjakov a közreműködő. Előadásuk magával ragadó, rendkívüli produkció. A lírai dallamosság legszebb megnyilvánulása titulust pedig az Andromeda liberata című opera szerenádjá kapja, mivel az ária közel tízperces időtartama alatt a hullámzó érzelmi ívekkel, az elomló dallamossággal és az érzékeny hangszínekkel Boldoczki az emberi hang illúzióját teremti meg.

Kovács Ilona

Sony Classical
88883717692

**VIVALDI:
A NÉGY ÉVSZAK, HEGEDŰVERSENYEK**
**Kalló Zsolt (hegedű),
Capella Savaria**

Valahányszor egy sokat játszott mű vagy műcsoport új felvétele jelenik meg a lemezpiacon, fölmerül a kérdés: mi végre a századik vagy a kétszázadik verzió? Mi újat kínálhat egy friss rögzítés a korábbiakhoz képest? Nem biztos, hogy ez a releváns kérdés. Hanem az: és melyik volt ezek közül a tökéletes? Mert lehet a tényektől hemzseget zenetörténetet százféle szemüvegen át vizslatni, a lényeg mégiscsak az, hogy minden zenemű voltaképpen saját előadásainak végzettségében, vagyis lezáratlan és szükségszerűen lezárhatatlan interpretációs mozzanatsorok párbeszédékként értelmezhető. Vivaldi legpopulárisabb versenymű-ciklusát túljátszott, túlértelmezett alkotásnak tekintjük, amivel minden generáció számat kell vessen – ha másért nem, a kompozíciók hallatlan népszerűsége okán. E megközelítésből válik nyilvánvalóvá: a mű olykor pusztá indíték, alkalom vagy rosszabb esetben ürügy, hogy egy előadógárda megmutathassa, az idő egy adott pillanatában hol tart a művész fejlődésben – mind technikai, mind szellemi síkon. A közelmúlt megjelenései azt jelzik: a Capella Savaria jó úton jár, hogy második virágkorát megérje. A nyolcvanas évek sikereire az ifjabbak nemigen emlékezhetnek, arról azonban életkortól függetlenül megbizonyosodhatunk, hogy a zenekar jelene fényes. Ez a lemez meggyőző példálul szolgál, hogy a szombathelyi együttes ma is kiváló erőkből áll. Játékuk határozott, erőteljes és feszes, sugárzik belőle a magabiztosság, a céltudatosság. Helyenként talán túl keménynek, merevnek találhatjuk, ezt a vállalt rigiditást azonban következetesen vallják, végigvizszik. Hála Kalló Zsolt perfekt, kiforrott szólójának, ezek a Vivaldi-olvasatok esélyt sem adnak a múlt századot idéző modorosságoknak. *Balázs Miklós*

Hungaroton
HCD 32729

**A NÉGY ÉVSZAK –
VIVALDI ÉS VERDI MŰVEI**
**Giulio Franzetti (hegedű),
karmester: Riccardo Muti**

Érdemes aprólékosan szemügyre venni a borítót, hiszen voltaképp kétszer négy olasz évszokról van szó. A komolyzenei örökzöldeket sorjázató „Inspiration” sorozatnak ez a korongja a szakmabelieknek is kínál érdekességet. Vivaldi hegedűversenyszorozata után ugyanis az egyik legerjedelmesebb Verdi-opera, A szicíliai vecsernye III. felvonásának balettzenéje csendül fel. A korabeli legnépszerűbb táncokat sorjázató muzsikának a „programja” a tavasszal, hanem a téllel kezdődik – s így az ősszel ér véget – az évszakok sora. Az évszaksorolás állandó főhőse Riccardo Muti, akinek irányításával épp két évtizede készült a Vivaldi-felvétel. Az idő tájt, amikor fénykorát élte a korhű előadásra törekvő interpretáció, korabeli vagy kópia-hangszereken, az egykori értelmezési gyakorlat mind alaposabb ismeretében. Részben talán épp annak bizonyítására, hogy van létjogosultsága a modern instrumentumokon való megszólaltatásnak is. Ez a meggyőződést erősíti mindmáig Giulio Franzettinek és a Scala Filharmonikus Zenekara szólistáinak az előadása. A New Philharmonia Orchestra játssza a balettzenét, amely így, operabeli környezetéből kiragadva, hasonlóképp felhőtlen és gondtalan gyönyörködtetésre kész, mint a Vivaldi-mű. A kiegyensúlyozottságot a pregnáns formálás biztosítja, s az esetleges harmóniai elkomorulásokat a melódiák szépsége úgy ellensúlyozza, hogy a hallgató passzívan engedheti, hogy átjárja a szép hangok özöne. Közben még figyelni sem kell – csak hagyni, hogy a muzsika kifejtesse jótékony hatását. Pihentet, kikapcsol – ugyanakkor akár a háttérzene funkciójának betöltésére is alkalmas. *Fittler Katalin*

Warner Classics – Magneoton
50999 6 15341 2 4

BAL-KAN
HONEY AND BLOOD, CYCLES OF LIFE
Hespéron XXI, Jordi Savall

A balkáni népek zenéi igazi túlélő zenék – vallja a kísérőszöveg sorai között az album spiritus rectora, Jordi Savall. Valóban, ezen a vidéken ritka volt a békes időszak a történelem vérzivataros századaiban, így az itt élők muzsikája valahol mindig magában hordja a tengernyi fájdalom, a veszteség, a gyász és a lemondás panaszát. De markánsan jelen van benne a vigasság, az életigenlés, az élni akarás elpusztíthatatlan ereje. A balkáni népek, a görög, bolgár, török, román és délszláv közösségek példátlanul gazdag zenéi hagyományát egyszerre formálja a saját tradíció, a cigány kultúrkör, a szefárd diaszpóra hatása, és nem utolsósorban az oszmán örökség. A különböző korok és nemzetiségek eltérő etnikai gyökerei, néhol talán összebékíthetetlennek tűnő stílusjegyei, és ezek egymásra gyakorolt befolyása kaleidoszkóp-szerűen jelenik meg ebben a három lemezt kínáló, gazdagon illusztrált és magyar nyelvű ismertetővel is ellátott könyvben, mely Budapesttől Isztambulig vezet a hallgatót a közép-, illetve dél-kelet-európai zenei idiómák forgatagában. Az előadók között így több magyar, illetve roma-magyar muzsikust találunk: Csík Gyula cimbalmos, Dani János brácsás és Csikos Vilmos bőgős mellett a remeklő Szalóki Ági közreműködése is komoly erénye a kiadványnak. A Vér és méz beszédes és poétikus alcímét kapott kompiláció, melyben autentikus parasztnóták, cigánydalok, szerb népi énekek és török kántálás „egy tető alatt” helyet kapott, olyan széles kaput tár a térség kulturális-történelmi hagyományára, a balkáni lélek, az életerő és szépség hol vigalmas, hol tragikus egyvelegére, amely ellentmondást nem ismerő ékesszólással bizonyítja: máshogyan is lehet európainak lenni. Mert ez is Európa. Csak egy „másik” Európa. *Balázs Miklós*

Alia Vox – Karsay és Társa
AVSA 9902

**ORIENT-OCCIDENT II
HOMMAGE A LA SYRIE**
Hespérian XXI, Jordi Savall

★★★★★

Jordi Savall a középkori zene specialistája, szenedélyesen kutatja az új lehetőségeket, koncertezik, kiadót alapított saját munkái megjelentetéséhez. E kiadványokat inkább nevezhetjük CD-mellékletes, tanulmányokkal, képekkel teli nagyszerű könyveknek, melyek azt példázzák, hogy a zene, a kultúra, a történelem egyformán fontos, összefonódik. Ilyen az Orient-Occident sorozat második, Szíriát bemutató darabja is: hét nyelven beszél a hétnyelvű kiadvány. A jószolgálati nagykövet Savall kiadványaival és koncertjeivel emel szót a békéért. Az hommage-lemez az összetartozás zenéje: az együttes tagjai is több országot képviselnek. Szír, keresztény, zsidó dallamok – imák, lamentók, dalok mellett két európai tánc került a válogatásba; jelezzé, hogy a keleti és nyugati kultúra hatott/hat egymásra. Nagyszabású zenei felfedezőút vár ránk, elbűvölő hangzású instrumentumokkal, a nyelv kemény hangjaival társul, néha szinte érzéki zenével. Szólóhangszeren játszott zene, improvizáció, férfi és női énekes szerepeltetése teszi változatosabbá a számunkra egyelőre szokatlan zenei világot. Izgalmas a fokozás kivitelezése többek között a Mawal Sap'awi, 'Ala 'Al-'Aqia, Beiny wa Beinak című zenében (nem mindennapos a cím sem a magyar olvasónak). Lélekre ható az Angossie Qalaq éneke, a Shaouia szaggatottsága. Valahogy úgy hangozhatott az olasz tánc, az estampida (Isabella), ahogy a középkorban is. A Trotto is izgalmas, jól felépített, az Una pastora a 19. századi hatást mutatja. A hangok nem az európai fülbe rögzült magasságúak, inkább a felhangrendszer szerintiek, s következetesen használják így a zenészek. Más ez a zenefelfogás, mint amit mi ismerünk, érdemes belemélyedni a zenébe, forgatni a könyvet. *Lehotka Ildikó*

Alia Vox – Karsay és Társa
AVSA 9900

**DVOŘÁK: HEGEDŰVERSENY, ROMÁNC,
MAZUREK, HUMORESZEK**
Anne-Sophie Mutter – hegedű, Berliini Filharmonikusok, Manfred Honeck

★★★★★

Kevés manapság az igazán nagy, egyéni előadás. Hát ez az! Dvořák Hegedűversenye nehéz darab, igazán adekvát formáját meglesni nem könnyű – bizonyosság erre a sok jó, de némi hiányérzetet mégis maga után hagyó felvétel. Ennél jobbat eddig nem hallottam. Mutter játékaival mintha benne rejlt, de nehezen előcsalható eredeti formájába bújna a darab. Mutter szép, finoman vastag hangon, ízesen hegedül. Kezdetből fogva nagyon tiszta formákat jelenít meg: az I. tétel középső részét szokatlan magabiztossággal és határozott táncos ritmussal játssza, majd a végén, a II. tételbe való átvezetésben, s az új tételben szokatlanul finom és halk. Kiváló például Sarah Chang lemeze Sir Colin Davis kíséretével, de ez az intenzitás, a darab alakjának ez a váratlanul sikeres megragadása nincs benne. A ráadások ugyan csak roppant hangulatosak. Mutter játéka érzelmi telítettsége maximális, ugyanakkor a formaalkotás tisztasága felülmúlja a megszokottat. Míg Mutter Mendelssohn Hegedűversenyéhez köti Dvořákét a nem klasszikus forma alapján, én ebben az olvasatban Bartókéhoz kapcsolnám, melynek így kifejezetten előképe az erős népi ihletettség, a rusztikus hangvétel, a tüzes temperamentum, s mellette olykor kifejezetten finom líraiság. Manfred Honeck kiválóan kísér, s öröm a Berliini Filharmonikusokkal hallani Muttert, akikkel még Karajan vezetésével hajdanán elindult. Lehet, hogy Honeckkal újra fel kéne vennie Bartók Hegedűversenyét; előző felvétele ugyanis magas színvonalú, de nem ennyire spontán és telített. Ez az ő igazi világa, amikor szilaj és temperamentumos játékkal egyúttal kiemelkedően adekvát alakot formál a kérdéses műről. Kimagasló lemez az elmúlt évek termését tekintve. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon– Universal
0289 479 1060 2

**BRAHMS: HEGEDŰVERSENY, NÉGY MAGYAR
TÁNC, BARTÓK: KÉT RAPSZÓDIA**
Leonidas Kavakos – hegedű; Gewandhaus Zenekar, Riccardo Chailly, km.: Nagy Péter – zongora

●●●●●

Brahms művei ritkán szólnak meg a megszokottól jelentékeny mértékben eltérő, ugyanakkor nem idioszinkretikus módon. Ez kiváltképp áll a komponista szimfóniáira és a Hegedűversenyre. A legtöbb zeneszerzőnél nagyobb az interpretációs szórás, mint Brahmsnál. Kavakos és Chailly előadása a Hegedűversenyről egészen újszerű. Már a zenekari bevezetés meglep a finom hangszínek, a puha hangzás révén. Kavakos visszafogottan lép be, s aztán véglegesen kiderül: itt valami egészen szokatlanról van szó. Bensőséges, s ezáltal a nagyromantikus, vastaggá duzzadó hangzást mind a szólólista, mind a dirigens részéről konzekvensen kerülő előadásról van szó. Mintha Mendelssohn irányába tolták volna el a darabot; elhatározva, hogy mindazt, ami kirobbanásnak minősülne, kerülik. Gyors tempó a III. tételig nincs is. Mindez ellentétben áll a darab megszokottan forró, telített megragadásával. A lemez második része elsőre furcsa: Bartók Két rapszódija zongorakísérettel, majd Brahms négy magyar tánc – Joachim átírataiban. Kavakos ezekben is megmarad a nyugodt, sosem erősen hangsúlyozó előadásmód mellett, ami Bartók műveiben csiszoltabb, folyamatosabb hangvételhez vezet, ugyanakkor a rusztikus aspektus elmaradását jelenti. Nagy Péter kísérete színes, effektusokban gazdag. A versenymű végeztével meg kell szokni az eltérő dimenziókat, de a program végül is határozottan érdekes, messze előre ível, majd megjeleníti az egyik lehetséges kapcsolatot. A magyar táncok előadása azért remek, mert kerül minden túlzást. Nem ez az elsődleges olvasata Brahms Hegedűversenyének, de ritka és színvonalas példája annak, hogy Brahms említett művei is megragadhatók a szokottól eltérő, mégis adekvát módon. *Zay Balázs*

Decca – Universal
4785342

R. STRAUSS: IMÍGYEN SZÓLA ZARATHUSTRÁ, TILL EULENSPIEGEL, DON JUAN
Berlini Filharmonikusok, Gustavo Dudamel

●●●●○

Dudamel új Strauss-lemeze sokban hasonlít előző, Mahler IX. szimfóniáját tartalmazó felvételéhez. Szép, izléses, azonban meglehetősen tartózkodó. A népszerű karmester extrovertált külsője mögött óvatos dirigens bújk meg: ha nem nevető, ugráló alakját nézzük, hanem az általa vezényelt zenét hallgatjuk, egészen más kép tárul elénk. Egyfajta epikus előadásmód jellemzi, itt-ott vállalva valami egyénit, amúgy a nyugodt folyamatosságra koncentrálna. Ez tetszik a Till Eulenspiegel vidám csínyjeiben, melyet gyakorta túlzóvá tesz az erős akcentusokat, túlzott effektusokat használó előadásmód. Hát, itt ilyenről nincs szó, Dudamel előadása szabályos. Ez a Don Juan esetében felveti a kérdést: nem túl sima, nem túl effektusszegény-e a megközelítés? Szép, epikus, főképp a zenekar kimagasló minőségének köszönhetően, ugyanakkor kicsit egysíkú. És a fő mű, az Imígyen szóla Zarathustra? Ez is elég nyugodt, elbeszélő jellegű, s bizonyos kevésbé dicsérem, ha nem ez a zenekar játssza. De ez az ő zenéjük: Böhm, Karajan, Solti és most Dudamel lemezei mind átlagon felüliek a vonósok hangzásának szépségét illetően. Dudamel a Zarathustrában is inkább simítja a zene kiugrásait, nem emeli ki a csúcspontokat. A bevezetés arányos, de itt sem viszi maximumig a dinamikát, s érdekesen vezet át a II. tétel elejére, melyet feljebb kezd dinamikailag. Gyönyörű előadás. Kérdés, mennyi benne a karmester, s mennyi a zenekar szerepe. Milyen lenne egy másik zenekarral? Annyi biztos, Rattle sok eléggé hideg, művi előadása után jó a régi melegséggel és finomsággal hallani ezt az együttest. Szélsőségeket kerülő, nyugodt, epikus jellegével finoman sajátos olvasatot hallunk, mely Mehta régi Los Angeles-i bejátszására emlékeztet.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon– Universal
 0289 479 1041 I

BEETHOVEN: MISSA SOLEMNIS
Karmester: John Eliot Gardiner

●●●●○

A technikai fejlődés áldásai közé tartozó hangfelvétel-készítésnek köszönhetően nemcsak a zenetörténetet, hanem az előadóművészet-történetet is kortársunknak tekinthetjük. Napjaink embere abban a kiváltságos helyzetben van, hogy tér és idő megannyi akadályát legyőzve részesülhet kulturális élményekben. A londoni Barbican Hall 2012. október 12-i hangversenyét rögzítette a BBC Radio 3, s CD-felvételként végtelenné tágult a pódium. John Eliot Gardiner neve fémjelzi Beethoven Missa Solemnisének ezt az interpretációját. A monumentális kompozíció azok közé tartozik, amelyek újrhallgatásától minden alkalommal sokat vár a hallgató – talán nem kevesebbet, mint hogy ismételten meggyőződjék arról, hogy rendkívüli erejű műről van szó. Élő előadás esetében a közvetlenség hatása is hozzájárul ehhez, míg a felvételnél nagyobb súllyal esik latba a perfekt kidolgozás. Gardiner 1989-ben alapított együttese, az Orchestre Révolutionnaire et Romantique – a Monteverdi Chórral együtt – a repertoárdarabnak kijáró magabiztossággal és természetességgel szólaltatja meg Beethoven remekét. Ami számukra evidencia, azt a hallgató is úgy könyveli el – miközben a rácsodálkozás (ha nem túl giccses: a belefeledkezés) lehetősége alig kap teret. Távolságtartónak érződik az előadás – ami kijár a „megközelíthetetlen” nagyságoknak. Ugyanakkor személytelensége nem erősíti a szakralitást. Intellektuális élmény tehát első sorban – a Beethoven által írásban is rögzített szívhöz-szólás szándéka nem valósul meg. Aki e felvétel segítségével akarja megismerni a művet, aligha jut tovább a „tán csodállak, ámde nem szeretlek” érzésén. A mű iránt elkötelezett hallgató a hangszeres kidolgozottságnak köszönhetően fedezhet fel magának további részlet-szépségeket.

Fittler Katalin

Monteverdi Productions – Karsay és Társa
 SDG 718

BEETHOVEN: TRIÓK, OP. 70 NO. 2, OP. 97
Alexander Melnyikov, Isabelle Faust, Jean-Guihen Queyras

★★★★★

Beethoven életművében sok tekintetben az egyik legfontosabb műfaj a zongorás trió. A minden zeneszerző életében fontos mérföldkönek számító első opusz nála a zongora-hegedű-gordonka kombinációját bemutató három kamaramű. Az oeuvre hetedik ilyen jellegű darabját pedig – számos értéke mellett – azért is megkülönböztetett figyelem kíséri, mert nemcsak egy zeneszerzői műhelymunka utolsó, kikristályosodott alkotását üdvözölhetjük benne, hanem mert egyre súlyosbodó süketsége miatt Beethoven ezzel a művel búcsúzott zongoraművészként a nyilvános szerepléstől. A Harmonia Mundi ezúttal a két utolsó triót (Esz-dúr, B-dúr) jelentette meg – Alexander Melnyikov, Isabelle Faust és Jean-Guihen Queyras közreműködésével. A három muzsikussal együttese nem alkalmi társulat, már több éve készítene hangzási egysúlyát, ahol a három hangszer immár minden tekintetben egyenrangúnak számít, úgy az előadók játékában is az egymásra figyelés magasiskoláját figyelhetjük meg. Élvezet hallgatni Melnyikov restaurált Graf-fortepianójának egybefonódását Faust „Csipkerózsikának” nevezett Stradivarijával és Queyras 17. század végi csellójával. Ám nem csupán a különleges hangszerek teszik egyedivé e lemezt, hanem ahogyan formálnak, ahogyan együtt lélegeznek. Élmény hajlékony hangjuk, technikai könnyedségük, amit a zenei mondandó szolgálatába állítanak. Bár vérbeli csapatjátékosok, játékból mégis kihallható személyiségük önálló megnyilvánulása. Valószínűtlenül hibátlan produkció. Talán nem tűnik szakzasmusnak: Beethoven örülne, ha hallaná.

Kovács Ilona

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMC 902125

A CARNEGIE-SZÓLÓEST
Daniil Trifonov – zongora

Trifonov kivételes tehetség: egyrészt igazán le-
 hengerlő technikájú zongorista, másrészt egyéniség.
 Bár orosz, nem az erős dinamikát preferálja, hanem a
 könnyedséget, erős billentést csak ritkán alkalmaz.
 Ugyanakkor nem olyan meggondoltan kimért, mint
 Brendel, hanem laza és természetes. Cikázik, ritka fi-
 nom felbontásokra képes, dinamikai skálája nagyon
 differenciált, főképp a halk irányában. Néha elna-
 gyolt, de ilyenkor mindig van egy másik szempont,
 amelynek megfelelően a megoldás igazolódik, és
 egyénivé, az egész meggyőző részévé válik. Emellett
 sok a jól kiépített megoldás is, és ezek változatos
 mintázatot adnak. Szkrjabin II. szonátája kiváló: az
 egyik legjobb Szkrjabin-előadás, amit valaha hallot-
 tam; színes, effektusokkal teli, eleven. Végre valaki
 igazán érzi ennek a nehezen megközelíthető szerző-
 nek a stílusát. Liszt h-moll szonátája inkább érdekes
 és alternatív. Nem a műből, annak formájából, nagy
 íveiből indul ki – mint Fischer Annie, Brendel,
 Zimmerman –, hanem saját intuíciójából. Nem opus-
 ideális, hanem itt és most jellegű. De igazán pazar.
 Chopin Prelűdjei szintén elég alternatív olvasatúak.
 Trifonov nem stúdiózás útján meglátottakat mutat
 be, hanem játszik. De azt igazán egyénien teszi. Fi-
 nom pianói, pianissimói, gyöngyöző futamai egé-
 szen kivételesek. Itt Pollini és Ashkenazy az ellen-
 példa, akik formahűségben már-már tökéletesek, per-
 sze pianisztikusnak is, míg Trifonov spontán és laza.
 Született Chopin-játékos, de ez nem csak Chopin
 műveihez kapcsolódik: quasi à la Chopin játssza más
 szerzők darabjait is. Ő az a zongorista, aki önma-
 gáért érdekes; azért, ahogyan játszik. A kis Medtner-
 ráadás különösen virtuóz. Talán Medtner is kellene
 játszania, Szkrjabin mellett az ő művei is várják in-
 spirált előadójukat. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
 0289 479 1728 |

**BRITTEN: CSELLÓSZIMFÓNIA,
 CSELLÓ-ZONGORA SZONÁTA**
**Zuill Bailey (cselló), North Carolina Symphony,
 Grant Llewellyn**

Két mű szólalt meg 1960. szeptember 21-én London-
 ban: Britten Variációk egy Purcell-témára című da-
 rabja és Sosztakovics I. csellóversenye. Mindkét
 szerző ott volt a koncerten, és Brittent annyira le-
 nyűgözte Rosztropovics játéka, hogy a következő
 évben e két művész be is mutatta az öttételes –
 melyben három tétel rövid, eredetileg Szonatinának
 nevezett – Csellószonátát. „A legszebb, amit írtam”
 – vélekedett Britten Szimfónia csellóra és zenekarra
 elnevezésű kompozíciójáról, utolsó nagyszabású
 szimfonikus művéről. Sosztakovics neve nem vélet-
 lenül említett meg: egyrészt Britten orosz zené-
 szekhez fűződő barátsága miatt, másrészt pedig a
 Csellószimfónia óhatatlanul is Sosztakovicsot idéző
 karakterei, hangzásvilága, hangszerelési megoldásai
 miatt. Zuill Bailey tolmácsolja a Britten-műveket; a
 Csellószimfónia élő felvételén szép megoldásokat
 hallunk tőle, de az előadás helyenként túl romanti-
 kus, máshol szállás a vonókezelés miatt. A cselló-
 hang dús, a kadencia kidolgozott. A zenekar részéről
 az atmoszférateremtés nem mindig teljes, a vonós
 pizzicato pontatlanok, több belépés is határozatlan.
 Összemosódik a zenekari hangzás, gyanítom, hogy
 a felvétel nem eléggé tiszta, és a North Carolina
 Symphony sem birkózott meg kellően az igencsak
 nehéz darabbal, bár a himnikus zárású Passacaglia
 igazán szép. A skót karmester, Grant Llewellyn elkép-
 zelése jó, a mű lényegét megkapjuk, de a partitúra
 mélyén maradt néhány ötlet, kiemelés. A Csellószo-
 náta jóval intimebb darab, kellemes előadást hallunk;
 Bailey partnere Natasha Paremski. A zongoraművész
 játéka nem mindig reflektál a csellószólamra (ráadá-
 sul Dialogo a nyitótételt felírta). Ilhetett az Elegia,
 pörögnek a zakatoló szakaszok. Britten e két műfaj-
 ban is nagyszerűt alkotott. *Lehotka Ildikó*

Telarc – Karsay és Társa
 TEL 34412-02

**CSAJKOVSZKIJ, ARENSZKIJ:
 ZONGORÁS TRIÓK**
Trio Wanderer

„Mindent megtennék, hogy örömet szerezsek Ön-
 nek, csak ezt ne kérje tőlem” – írta Csajkovszkij me-
 cénásának, Nagyezsda von Meck asszonynak, aki
 zongora-hegedű-cselló trió írására buzdította pártfogó-
 lóját. (A gazdag özvegynek azért volt szívügye
 egy új zongorás kamaramű, mert szerette volna a
 nagyközönségnek is bemutatni új felfedezettjét, aki
 ugyan még ismeretlen, ám rendkívül tehetséges volt.
 A reményteljes ifjú művészt Claude Debussynek
 hívták.) Csajkovszkij arra hivatkozott, hogy nem
 tudja elviselni e három hangszer együtthangzását;
 mi több, kínzás számára ezeket együtt hallani, és
 biztosította Mecknét, hogy soha nem fog zongorás
 triót írni. Annál is inkább, mivel a zeneszerző három
 szerepben tudta elképzelni a zongorát: szólóban, ze-
 nekarral és kísérőként. Hogy a gigantikus méretű
 (több mint negyvenperces) a-moll trió nem sokkal
 később mégis megszületett, ahhoz egy fájdalmas
 eseményt kellett a komponistának átélnie: kedves
 barátjának és tanárának, Nyikolaj Rubinsteinnek vá-
 ratlan halálát. Az „egy nagy művész emlékének”
 ajánlott, 1882-ben elkészült kamaramű nemcsak
 csodálatos mementója lett kettejük kivételes barát-
 ságának, de megszólaltatói szerint – különösen a má-
 sodik tétel alapján mondják ezt – összes művét te-
 kintve is a legnehezebb zongoraszólamot írta itt le.
 A korong másik kompozíciója, Arenszkij d-moll triója
 (op. 32) szintén tiszteletadás: a kiváló csellista, a lit-
 ván születésű Karl Davidov, „a csellisták cárjának”
 emléke előtt tiszteleg. A Wanderer Trio tagjai nagy
 odaadással és kidolgozottsággal játsszák hallatlanul
 nehéz szólamaikat. Főlényesen birkóznak meg a
 technikai nehézségekkel, emellett arra is van idejük,
 hogy érzékeny, ugyanakkor szenvedélyes játékkal
 magával ragadó élményt adjanak. *Kovács Ilona*

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMC 902161

BERG: LÍRIKUS SZVIT, SCHÖNBERG: MEGDICSŐÜLT ÉJ

Ensemble Resonanz, Jean-Guihen Queyras

Több mint negyedszázadnyi időbeli távolság és zenei „evolúció” választja el egymástól Arnold Schönberg Megdicsőült éj (1899) című darabját és Alban Berg Lírikus szvitjét (1926). Előbbi a kései romantika, a wagneri szellem és a szimbolizmus nyomait viseli magán, utóbbi a radikális esztéta-modernség hatása alatt született. S míg előbbi programatikusan egy azonos című Richard Dehmel-költeményre referál, addig utóbbi abszolút zeneként, a tizenkétfokúság jegyében nyert megfogalmazást. Azonban összefűzi őket a Zemlinsky név. A Megdicsőült éj műzsája Alexander von Zemlinsky zeneszerző Mathilde húga (Schönberg későbbi felesége), a Lírikus szvit pedig címében is Zemlinsky 1924-ben bemutatott Lírikus szimfóniájára utal. Nem mellékes, hogy mindkét darab kamaraműként került a köztudatba: vonós szex-tettként és vonósnégyesként. Később váltak csak a nagyzenekarok „prédájává”, s lettek vonózenekari repertoárdarabok. Csak hogy a Megdicsőült éj kamarazeneként túl „szájkás”, zenekari kompozíció gyanánt viszont túl dagályosnak hat – nyersen és nyilvánvalóan érezni rajta a trisztáni akkordok kromatikáját. A Lírikus szvitnek pedig csupán három tételét dolgozta át alkotója nagyobb együttesre. A Jean-Guihen Queyras vezette Ensemble Resonanz lemeze – amellyel, hogy jó érzékkel párosítja a két szegrőlvégről rokon darabot – képes eloszlatni minden előítéletünket e szerzeményekkel kapcsolatban. Mindenekelőtt: sikerült eltalálni az arany középutat a kamara- és a zenekari hangzás között. A húsz, illetve huszonkét fős együttes ideális arányokat biztosít a hangzás kényes egyensúlyának kidolgozásához, s ami még ennél is lényegesebb: kivételes precizitással, példás fegyelmettséggel és kristálytisza intonációval muzsikál.

Balázs Miklós

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902150

HANNS EISLER: ERNSTE GESÄNGE, LIEDER WITH PIANO, ZONGORASZONÁTA

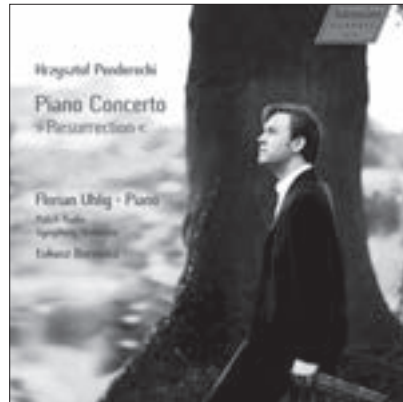
Matthias Goerne (ének), Thomas Larcher (zongora), Ensemble Resonanz

A néhai keletnémet ikon, Hanns Eisler három nagyobb alkotói korszakába enged betekintést Matthias Goerne és Thomas Larcher új albuma. Az op. 1-es zongoraszonáta még a kezdeti útkeresés, a fiatal évek gyümölcse. Eisler, mint Schönberg legjobb tanítványa, mindenben hű próbál lenni mesteréhez, így szonátája nem tartozik egyetlen hangnembe sem. Atonális darab, jóllehet erős érzelmi töltöttségével a purista szeriális zenétől is messze áll. A jórészt a negyvenes években keletkezett zongorakíséretes dalok már egy egészen más rajzolatú pályaszakasz termékei. Miután zsidó származása, szélsőbaloldali nézetei és a bécsi-berlini avantgárd iskolákhoz való vonzalma okán a száműzetés és a vándorlét keserű kenyerére kényszerült, zömében Brechtől kölcsönzött – és meglehetősen szabadon kezelt – szövegeket zenésít meg; egymástól néhol nagyon különböző, de mindig igen intenzíven kifejező stílusjegyeket fölmutatva. Eislerre itt egyszerre hat a retrográd posztromantika, a brechti művészet-esztétika, a hollywoodi filmzene és „song”, valamint a német kabaré-dalok világa. Hangja hol elégikus, hol naivan szentimentális, másol – ahol az irányzatos, mozgalmi keretek megkövetelik – indulószzerű; de mindig átfűti a hon- és tettvágy, az együttérzés humanista parancsa. Az 1961-62-ben komponált Komoly dalok Eisler utolsó befejezett munkája, mely bevalottan a Szovjet Kommunista Párt 20. kongresszusának hatása alatt íródott. Itt minden modern minta elmosódik: a végső hónapjait élő zeneszerző visszatér a német dalirodalom 19. századi gyökereihez. Schumannhoz, Brahms-hoz. Goerne pedig nem azért evidens előadója e daloknak, mert maga is az egykori NDK polgáraként élte fiatal éveit, hanem mert énekkultúrája a jelenkor legjobbjai közé utalja.

Balázs Miklós

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902134

PENDERECKI: ZONGORAVERSENY (FELTÁMADÁS)

Florian Uhlig, A Lengyel Rádió Szimfonikus Zenekara, Lukasz Borowicz

A nagyon jó határát súroló mű. Penderecki a Világke-reskedelmi Központ elleni 2001-es merénylet emlékére írta eredetileg, később jelentősen átdolgozta, ki-egészítette. A lengyel bemutató botrányba fulladt: a sajtó szocialista realizmussal vádolta Pendereckit, aki védekezésésképpen lemondott programokat Krakkóban, és visszavonult. Örültség: nem Zsdanov és Hrennyikov kapcsolódik hozzá – ha már, akkor egy kis Sosztakovics, ez kétségtelen. Kiemelkedő mű, de fenntartásokkal. A zenekari részt sokkal jobbnak tartom, mint a magánszólamot, utóbbi ritkán lép ki a futamok világából, olykor elég közhelyes. Penderecki jobban kezeli a zenekart, számos igen figyelemreméltó zenei gondolat van a darabban, bár a magam részéről sajnálom, hogy nincsenek hosszabb kidolgozások, variációk. Sok a jó effektus, és persze akad néhány kissé közhelyes is. Sajnálom azt is, hogy nem kapott a zongora kadenciát, vagy legalábbis olyan részt, amikor ő vezet. Nekem az indulós részekből is sok egy kicsit; ezen a téren Sosztakovics remekül tudott sajtót alkotni – Britten, Penderecki általánosabb marad. Kissé olyan az egész, mintha ideges rohángalást mutatna a zongora, míg a valódi folyamat a zenekarban zajlik. Kérdéseket vet fel az apoteózis is a mű közepe felé. Oka talán az, hogy a szerző utóbb továbbírta a művet. A Mahler II. szimfóniáját idéző alcím valójában a túlélésre, a folytatásra utal. Nem az áldozatok támadnak fel, hanem a gyászolók ocsúd-
nak, élnek, s mennek tovább. A Lengyel Rádió Szimfonikus Zenekara Lukasz Borowicz vezényletével nagyon szépen teljesít; Florian Uhlig is jó, de az igazi teljesítmény – annak lehetőségéből kifolyólag – a karmesternél és a zenekarnál van. A lemez szemtelenül rövid, 37 perc, jó lett volna még pár Penderecki-darabot felvenni mellé.

Zay Balázs

Hänssler Classic – Karsay és Társa
CD 98.018

REFUGE IN MUSIC – TEREZÍN
Anne Sofie von Otter,
Daniel Hope, Christian Gerhaher

A Prágától északra fekvő Terezint (németül Theresienstadt) sokáig csak a 18. században épült erődje tette híressé-hírhedtté. Az épületegyüttest a náci 1942-től gettóként használták. Több ezer embert zsúfoltak itt össze, hogy aztán nagy részüket innen vigyék tovább azokba a koncentrációs táborokba, ahonnan már soha többé nem tértek haza. A *Refuge in Music* (Menedék a zenébe) című, dokumentum- és koncert-filmet is magában foglaló DVD arról az emberfeletti túlélési ösztönről beszél, ahogyan az idehurcoltak a legkegyetlenebb idők közepette is megőrizték méltóságukat. A gettóbéli muzikusoknak köszönhetően naponta rendeztek koncerteket; volt kabaré, kórus-est, sőt operaelőadás is. A filmet készítőket kettős cél vezérelte: egyrészt fejet hajtani a Terezinben fogvartartottak előtt, másrészt felhívni a figyelmet arra a máig ismeretlen zenei hagyatékra, amit az ott alkotó zenészek hagytak ránk. A dokumentumfilm nagy értéke a személyes hitelesség. Megrendítő a 110 éves Alice Herz-Sommer megszólaltatása, aki Mahlert és Franz Kafkát még személyesen ismerte. Ő a világ legidősebb zongoraművésze, és a holokauszt legidősebb túlélője is. Szívszorító az idén 90 éves Coco Schumann visszaemlékezése, aki jazzgitárosként enyhítette esténként a terezíniek szenvedéseit. Nem tudták, meddig zenélhetnek. A reménytelenség ellenére is töretlenül szolgálták művészetükkel, melyből erőt merítettek a borzalmak elviseléséhez. Mint Radnóti Első eclogájának tölgyfája, mely a kivágásra jelölés ellenére is új levelet hajtott. Hálások lehetünk Anne Sofie von Otter énekesnőnek, Daniel Hope hegedűművésznének és a többi közreműködőnek ezért a tanulságos élményért. Mindenkinek látnia kell, hogy soha többé ne történhessen meg ilyen szörnyűség.

Kovács Ilona

Deutsche Grammophon – Universal
 00440 073 5077

VERDI-ÁRIÁK
Anna Netrebko – szoprán, A Torinói Teatro
Regio Zenekara, Gianandrea Noseda

Ellentétes érzéseket kelt ez a lemez. Kétségkívül lehangoló, csodás hang, igazi temperamentum, nemcsak stílusosan, hanem az előadások intenzitása tekintetében is. Az egyéni hang olyan szintje, mely nem gyakori. Ugyanakkor Netrebko mintha idegen terepre lépett volna. Ez részben izgalmas, részben veszélyes. Forszírozza a hangját – nem mindig, de sokszor. Kétségkívül sikerrel, tud erős lenni, egészen vad lenni, de kihallatszik az előadásokból a határok feszegetése. Callast nemcsak hangzás terén idézi Netrebko németkori hangképzése, hanem a konkrét helyzetet illetően is. Az orosz diva hangjának komfortzónáján kívülre tért, ami szerintem esetenként jó, de gyakorta felettébb veszélyes. Ám ez nem minden. Legyen Netrebko bármilyen érdekes is ebben a repertoárban, a komfortzónán kívüliség nemcsak a repertoár oldalán jelenik meg, hanem az éneklésében is, és ez kevésbé tetszik. Netrebko a bel canto repertoárban, valamint a lírai opera-repertoárban éppen természetes, puha, krémes éneklésével tűnik ki, a forszírozás egy-egy rész erejéig jó és izgalmas, de hosszan nem. Nem mondom, hogy ne énekeljen Verdit. De jobb lenne megszokott bel canto modorához közelebb maradni, s csak ritkán messzebbre merészkedni. Ott egy csomó alig felvett Bellini-mű, amelyekhez aligha akad nála jobb szoprán, s akad Verdi és Puccini művei közt is neki való. A kevésbé neki való is megközelíthetők saját hangjához és adottságaihoz hű módon. A lemez hatásos és jó, de nem látom adekvát iránynak. Az alternatív megoldások híve vagyok, direkt jó a szokatlan terep, a szokatlanságával érdekes megvalósítás, de az előadó lényével feszültségben csak egy bizonyos fokig helyes lennie. Inkább a mű és az ő feszültségének sajátossága adja az izgalmat.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
 0289 479 1052 7

ELÍNA – THE BEST OF ELÍNA GARANČA

Tíz éve debütált Elina Garanča a Salzburgi Fesztiválon, és a lett énekesnő azóta egyike a legkeresettebb mezzoszopránoknak. Négy szóló-, és több operafelvétel után megérett az idő arra, hogy Best of lemezt adjanak ki Garanča eddigi művészetének összegzésé-képp. Ez a válogatáslemez semmiképpen sem azért készült, mert Garanča már túl van a horizonton. Bár énekelte Rossini Cenerentoláját, jobban szereti Bellini vagy Donizetti szerepeit, s nem tartja magát Rossini-mezzónak (lemezen nem is találunk Rossini-részletet). Úgy érzi, hangszíne, vibratója nem olyan, mint ami egy Rossini-szerephez illene. A válogatáslemez tíz év összegzése, tíz szerző áriája, dala, duettje szólal meg a kiadványon – Anna Netrebko és Roberto Alagna közreműködésével. Igazán szép a Barcarolle a Hoffmann meséiből, a Virágduett élő felvételének szoprán szólama viszont nem különösebben tiszta. Garanča hangja csodálatos: sötét színű, kiegyenlített, a magasságok is rendkívüliek, nem érezzük erőltetettnek, élesnek. A hangszín kínálja magát a szenvedélyt kifejező szerepekre, Garanča mégis visszafogott ezekben. A Carmenben nem érezzük az öserőt, a Csókáriában azt a végtelen erotikát, szenvedélyt. A spanyolok koloritban bővelkedő részletek tűzét is keveslem. Csak a lassú szakaszt halljuk Donizetti A kegyencnő című operájából – szívesen vettük volna a virtuózabb részt is. Hangulatos a de Falla-dal, gitárkíséretes átírtban, de a lemez számomra legszebb felvétele egy különlegesség: Bellini Adelson e Salvini című operájának áriája. A kéziratban maradt szakaszban testetlenül szép a hangzás, Garanča éneklése egy csoda, fantasztikus élmény hallani a művésznőt. Hasonló Villa-Lobos Áriája is: egészen valószínűtlen képeket idéz fel a hallgatóban a szöveg nélküli éneklés.

Lehotka Ildikó

Deutsche Grammophon – Universal
 0289 479 1052

RAMEAU:
LE GRAND THEATRE DE L'AMOUR
 Sabine Devieilhe, Les Ambassadeurs,
 Alexis Kossenko

„Az igaz zene a szív nyelve” – írta Rameau máig tanulságos zeneelméleti könyvében, és majd 300 év elteltével Sabine Devieilhe lemeze alapján igazat adunk a zeneszerzőnek. A szerelem, szenvedély és az ahhoz kapcsolódó érzések, még ha negatívak is, jól tükröződnek a Le Grand théâtre de l'amour című lemezen. Operaáriákból és néhány zenekari számból kap egy, illetve több csokorra valót az érdeklődő; a pasticcio-szerűen összevont részekből rendkívül izgalmas program állt össze. Különösen érdekes a Les boréades című opera Un horizon serein-je – a lemez leghosszabb részlete –, de említeni kell a fuvolás tételeket/számokat is. A Nais részletében középkorosan egyszerű dallamot hallunk, dudaszóval. Más opera-, operaballet-részletekben a dús vagy éppen az áttetszően tiszta hangszerelés készletű figyelemre a hallgatót. Ahogy az előadás is: a Les Ambassadeurs tagjai nagyszerű zenészek, nem félnek például a Bartók rádió hallgatók számára ismerős nyitászám tempóját komótosabbra venni, de az ütőhangszerek bátor használata, a rézfúvósok érces hangja is egyedivé teszi a felvételt. A táncok karakteresek, tartásuk van, az áriák alátámasztása láttató. Devieilhe koloratúrszopránja könnyű, hajlékony; ha a történet úgy kívánja, egyszerű, sallangmentes, de tud igencsak határozott lenni, vibratóival is jelez. A lemez anyaga, az atmoszféra-kifejezés változatos, mind az énekesnő, mind a régizenei együttes részéről. Aimery Lefèvre és Samuel Boden közreműködése is ragyogó. Alexis Kossenko karizmatikus elképzelése is hozzájárult ahhoz, hogy lemez többszörösen díjnyertes lett. Ha egyazon szerző műveit tolmácsolja egy szólista, fennáll a veszély, hogy kliséit kapunk. Devieilhe esetében azonban nem ez történt. *Lehotka Ildikó*

Erato/Warner Classics – Magneoton
 0825 646372843

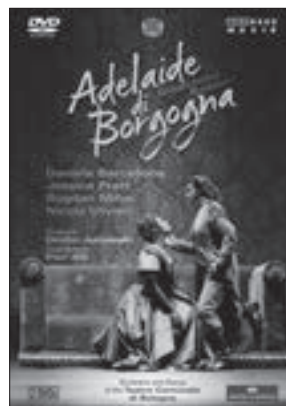

MOZART: A VARÁZSFUVOLA
 Royal, Durlovski, Breslik, Ivaschenko,
 Berliini Filharmonikusok,
 Berliini Rádiókórus, Sir Simon Rattle

Nagyszerű énekesek, csodálatosan szóló zenekar és kórus, varázslatos karmester, fantáziadús rendező – közepes előadás. A nyitány és az első jelenet után még úgy tetszett, indokolatlan fanyalgás fogadta a Baden-Badeni Hűsvéti Fesztivál 2013-as operaprodukcióját. Ám a torokszorító, szívdobogató pillanat később csak nem szikrázott fel, pedig igazán jelentős energiákat mozgattak meg a produkció alkotói. Carsen koncepciója ide, a Festspielhausba készült, nincs más színházbéli előképe. Nem is lehet, mert a színpad technikai lehetőségei igen szerények, optikai hatásokkal, függönyökkel jelzi a helyszíneket a rendező. Eszerint két külön világ létezik: a felső nap-sütötte és az alsó, sötét földalatti; ez az elgondolás jól nyomon követhető. A varázsfuvola előadások nehezen megfejthető kérdéseire, az Éj királynője és Sarastro kapcsolatának múltjára, kettejük viszonyában a „harmadik” – Pamina – szerepére azonban Carsen sem talál logikus választ. A brit szoprán, Kate Royal ideális Pamina, mellette kicsit vértelennek tűnik Pavol Breslik jó színvonalú Taminója. Ana Durlovskinak egyik legjobb szerepe az Éj királynője – Bregenzben, a víz felett szédítő magasságban is hidegvérrel kolorálta szólamát. A produkció nyeresége Michael Nagy dinamikus Papagenója – a magyar gyökerű bariton a Budapesti Wagner-napok első Lohengrinjén a király hírnöke szerepében hívta fel magára a figyelmet. Rattle ambíciója az, hogy a baden-badeni fesztivállal konkurenciát teremtsen a Salzburgi Hűsvéti Fesztiválnak. Nehéz és még nem nyertes helyzet, bár a baden-badeni menedzsmenst igen lelkes. Sokat várnak az 2014-es produkciótól: Puccini Manon Lescaut-jától és a János-passió Peter Sellars által szcenírozott verziójától. *Albert Mária*

Berliner Philharmoniker
 BPH130011

ROSSINI: ADELAIDE DI BORGOGNA
 Barcellona, Pratt, Mihai, Ulivieri,
 Teatro Comunale di Bologna,
 Dmitri Jurowski

Rossini operájának hőseit – kis túlzással – régi, jó ismerősnek tekinthetjük. Ottone, azaz I. Ottó német király, a német-római birodalom alapítója mért sorsdöntő vereséget a portyázó magyarokra az Augsburg melletti Lech mezején. Géza fejedelem pedig jobbnak látta Nyugatról – nevezetesen Ottótól – térítő papokat kérni, hogy majd fia, István a római egyház kebelére vezesse népét. Az olasz mezzo, Daniela Barcellona által kevés eszközzel, mégis hitelesen megformált alak tehát történelmi figura. Barcellona megbízható énekes, nem különösebben szép orgánnummal, a másodvonalból. Az előadás többi szereplője is ezt a kategóriát képviseli. Olyan művészek, akik a hétköznapokon is hibátlan, a művekhez méltó teljesítményt nyújtanak, akárcsak a Teatro Comunale di Bologna kórus és zenekara. Adelaide di Borgogna szintén valóságos személyiség volt – a címszerepben Jessica Pratt is a stabil középszerezhöz sorolható. A brit szoprán első énekmestere tenor édesapja volt, majd végigjárta a legjobb itáliai tanárokat, kitűnő iskolázottsága éneklésének könnyedségében is megmutatkozik. Bogdan Mihai tenorja kevés a hősi karakterű Adalberto szerepéhez, repertoárján ennél líraibb szerepek sorakoznak. Pier'Alli egy évtizede a Budapesti Tavaszi Fesztivál számára készített impresszív vizuális háttérrel Verdi Requiemjéhez. Ebben az előadásban is üresen hagyja a színpadot, legfeljebb egy szófa, egy asztal foglal némi helyet, a háttérben mozgó és álló képei jelzik a helyszínt: csatamezőt, kastélyt, váruddat. A pesarói Rossini Opera Fesztivál sorra veszi, és a kritikai revízió elvégzésével együtt műsorra tűzi az ismeretlen vagy kevésbé ismert darabokat. Lassan fogalmat alkothatunk az életmű teljességéről. *Albert Mária*

Arthaus Musik
 101 646

VERDI: SIMON BOCCANEGRA

Hampson, Opolais, Calleja, Pisoni, Bécsi Énekesakadémia, Bécsi Szimfonikus Zenekar, Massimo Zanetti

Új koncertfelvétel Verdi legjobb operáinak egyikéről. Meglepően jó, kidolgozottságot, hangzást tekintve akár stúdiófelvétel is lehetne. Massimo Zanetti érzékenyen vezényel, tempóban és dinamikában visszafogott, a szereplők belső történéseire fókuszál, ami illik a darabhoz. Thomas Hampson átéléssel, jó stílussal énekel, s a legjobbak – Leo Nucci és Piero Cappuccilli – szintjén van. Luca Pisoni abszolút ideális Paolo, nagy dicséret illeti. Igor Bakan nem kimagasló Pietro. A Mariát-Ameliát éneklő Kristine Opolais hangja nem kifejezetten egyéni, de jó a technikája, felkészült, s teljesítménye végül is nem marad el Los Angelesétől és Te Kanawától, akik csak a hang egyéni színezetével tűnnek ki jobban. Joseph Calleja kitűnő Gabriele: szép, izes hang, odaadó éneklés. Örülök, hogy foglalkoztatják manapság. Csak Giacomo Aragall éneklő szorosan a szerepet. Szenvédeltségben José Carreras emelkedik ki, Calleja hozzá áll közel. Carlo Colombara Fiescoja megítélés kérdése. Ehhez a szerephez erős mély basszus kéne: Boris Christoff, Nicolai Ghiaurov és Paata Burchuladze voltak kiválóak, velük valóban szól a szerep. Colombara hangja kisebb és optimális tartománya magasabb, de szépen teljesít. Ezért, s mivel hangja egyéni színével Hampson sem áll Pisoni fölött, a lemezen kicsit közel esnek egymáshoz a mély férfihangok. Jobb, ha nagyobb a szórás, és a címszereplő emelkedik ki egyéni színével. Ezért egészében Claudio Abbado elismert, valamint Solti György – megítélésem szerint – előítéletek miatt nem kellőképp értékelt lemeze áll az élen, de a személyes és személyközi drámák finom érzékeltetése és az abszolút igényes kidolgozottság miatt ez a közeliükben van.

Zay Balázs

Decca – Universal
4785354

KODÁLY ZOLTÁN: HÁRY JÁNOS

Szegeci Csaba, Schöck Atala, Szvétek László, Megyesi Schwartz Lúcia, Magyar Állami Operaház együttese, Héja Domonkos

Örömmel regisztráljuk: a Magyar Állami Operaház kiadványainak színvonala javul. Az Opera Trezor sorozatban megjelent Háry-album kísérőfüzete már tartalmazza a fontos, elvárható információkat. Bár a szemüveghasználókkal lehetett volna lojálisabb a dalszínház: a külön bookletben közölt librettó parányi betűméretét megduplázhatták volna. A színvilág, a tipográfia egyébként tetszetős. A hangfelvétel minősége kitűnő, a zenei rendezőnek és a hangmérnököknek köszönhetően – Könyves Klaudia, Lakatos Gergely és Liszcai Károly nevét kell megemlítenünk – a próza és a zene szépen összesimul. A próza stílusa kulcskérdés egy daljátéknál. Kovács Katalin, a felvétel rendezője kinél több, kinél kevesebb sikerrel hozta egységbe a szöveges részeket a dalokkal és zenekari részletekkel. A címszerepet játszó Szegeci Csaba, valamint az Örszét alakító Schöck Atala mellett az intrikus Ebelasztin bárót megformáló Szerekován János kapta el legjobban az életre keltendő figurák lényegét. Szegedire mintha ráöntötték volna a mesehős alakját. Háry ugyan a vágyak és álmok költője, de ezeknek nem Bécsig, csupán Nagyabonyig van távlatuk. Tiszay Magda és Komlóssy Erzsébet óta senki sem találta el Örsze szerepének sokrétűségét oly kifejezően, mint e felvételen Schöck Atala, akinek dús orgánuma, szövegértelmezése magasba emeli Kodály nóalajakját. Megyesi Schwartz Lúcia Mária Lujzája zárkózik még fel hozzájuk. Szvétek László Marci bácsija perfekt, de nem kél versenyre a nagy buffo elődök teljesítményével. Héja Domonkos pálcája alatt differenciáltan szól a zenekar. A karmester kerüli a népszínműves gesztusokat, és kiemeli a mű finomságait. A felvételt Kodály muzsikájának költőisége hatja át.

Albert Mária

Magyar Állami Operaház / Opera Trezor
MÁO 005

RICHARD STRAUSS:

AZ ÁRNYÉK NÉLKÜLI ASSZONY Amonov, Kudolej, Savova, Umerov, Szergejeva, Szentpétervári Mariinszkij Színház, Valerij Gergiev

A hajdani cári operaház erős versenyben van nemcsak a tradicionális riválissal, a moszkvai Nagyszínházzal, hanem a világ jelentős operaközpontjaival. A nemzetközi szinten hatalmas reputációt szerzett karmester, Valerij Gergiev műsorválasztása, a szereplők, az alkotók kiválasztása és felkészítése versenyképes. És csatlakoznak az élvonalhoz a saját kiadványok sorozatával: Prokofjev A játékos című operájának felvétele éppen idén nyerte el az ICMA zsűrijétől A legjobb DVD felvétel címet. Ebben az évben Richard Strauss életműve áll a zenei szféra figyelmének fókuszában. A 150 éve született zeneszerző opus magnumának felvételét adja most közre a szentpétervári társulat. Az árnyék nélküli asszony minden előadónak és minden időben föl van adva a lecke. Gergiev a színrevitelhez az egyik legsofordalóbb brit rendezőt, Jonathan Kentet kérte föl, aki előzőleg (2007-ben) a Mariinszkijban Strauss Elektráját állította színpadra, 2009-ben pedig Az árnyék nélküli asszonyt, amelynek 2011-es, már minden szempontból beérett előadását rögzítették. (Az évadban mindkét produkció szerepel a teátrum repertoárján.) Kent bevált alkotótársával, Paul Brown jelmez- és díszlettervezővel a bonyolult szüzsé meseszerűsége mellett a jelenre is érvényes morális tanulságokat hangsúlyozza. A cselekmény exozicójában allegorikus a látvány, majd 21. századi képre vált, végül a végül a végül a végül a végül a jelen együtt mutatkozik. A produkció természetesen német nyelvű. Nehéz bárkit is kiemelni a szólisták közül, annyira egyenletesen magas színvonalú a zenei megvalósítás. Talán a Kelmefestőnét alakító Olga Szergejevát és a Dajkát megformáló Olga Savovát érdemes külön is említeni.

Albert Mária

Mariinsky
MAR 0543

IGNACY JAN PADEREWSKI: MANRU
A Bydgoszcz-i Opera Nova együttese, Maciej Figas

Miniszterelnök, egyben külügyminiszter is volt a zongoraművészként rendkívül sikeres Ignacy Jan Paderewski, és nem mellesleg több művet írt. Ezek közül kiemelkedik Manru című, háromfelvonásos operája, amelynek témája a szerelem – de nem akármilyen. Manru, a cigányfiú beleszeret egy lányba, mindkettejük környezete ellenzi a (tragikus végű) szerelmet, melyből egy gyerek is született. A cselekmény a mai is élő problémát láttatja: a két külön kultúrából jött embert a szerelem sem kötheti össze. Az 1901-ben, Drezdában bemutatott opera hatalmas sikert aratott, a következő évben számos városban előadták, a New York-i Metben is (maig nem szerepelt ott újabb lengyel opera). A kiadványon a 2001-es wroclawi előadást halljuk. A zenei ötletek nagyon jók, különböző motívumokkal jellemez Paderewski, a cigányzenét az operába emelő rész hallatán helyenként a Mátyas pincében érezheti magát a hallgató, a cimbalom is megszólal. Nem mentes némi liszti anyagkezeléstől a mű, de nem epigonszerű, sőt egyedi. A hangszerelés kiváló, a kórustablók monumentálisak, a zenei anyag kifejező. Paderewski sok esetben az énekhangot a zenekar részének tekinti, de vannak nagyon szépen megfogalmazott áriák, duettek. Az opera dramaturgiája jól felépített, a cselekmény nem ül le (az eredetileg német, később lengyelre fordított librettó Jan Kraszewski regénye alapján készült). Ismét rácsodálkozhatunk egy olyan műre, melynek létezéséről alig tudunk, a magyar nyelvű szakirodalomban nem találkoztam a Manruval. Minden elismerést megérdemelnek az előadók: az Ulana szólamát éneklő Wioletta Chodowicz és az énekkar remek, a zenekar nagyon jó, Maciej Figas keze alatt elevénné vált az opera. Hálások lehetünk a kiadványért.

Lehotka Ildikó

Dux – Karsay és Társa
Dux 0793/0794

C. P. E. BACH: BILLENTYŰS VERSENYMŰVEK
Michael Rische, Rainer Maria Klaas – zongora, KammerSymphonie Leipzig

Végre! Egyik korábbi kritikámban, a friss Gramofondíjas Spányi Miklós egyik lemeze kapcsán említettem, hogy azért zongorán is kéne C. P. E. Bachot játszani, mert az a későbbi fejlődéshez kapcsolná a műveket, és íme: Michael Rische nemrég indult sorozata zongorával! A KammerSymphonie Leipzig szépen, lágyan, moderáltan kísér. Rische igényesen, kidolgozottan játszik, de nem igazán egyéni hangon és autonóm módon. Mind az ő, mind a zenekar produkciói lehetnének lazábbak, merészebbek. Egyfajta merevség mintha volna magukban a művekben is, így ideálisan a megszólaltatás – ezt ellensúlyozandó – szabadabb kellene, hogy legyen. Nem véletlenül írtam azonban a mintha szót. Mert C. P. E. Bach egyúttal különösen invenciózus is. Olyasféle játékmód lenne jó, mely Christoph Rousset-t jellemezte, amíg csembalózott. A színvonal magas, de lényegesebb előadói szempont a pontosság, mint az egyéni és lendületes megoldás. Különös a Wq. 43/5-ös versenymű előadása zenekar nélkül – mint a gyerek Richter, amikor ismerős néniknek egymaga előadta Schumann zongoraversenyét. A Wq. 46-os kettősverseny kimagasló mű, és a két zongorista mintha az egybesimuló összhang helyett a saját szólam minden részletének felmutatását preferáló játékmód híve volna. Tényleg érdemes zongoristáknak is játszani C. P. E. Bachot, mert ez a művek lágyabb, romantikusabb oldalát hozza ki, ami különösképp megmutatkozik e kettősverseny lassútételében. Mivel a sorozat most indul, felhívom a készítőket figyelmét arra, hogy Németországban él és dolgozik az egyik legnagyobb élő Mozart-karmester, Jeffrey Tate, aki kivételesen inspiráltan tudna kísérrni. Hiánypótló sorozat, és ha nem is kivételesen inspirált, de színvonalas.

Zay Balázs

Hänssler Classic – Karsay és Társa
098.027.000

J. S. BACH: HEGEDŰ-VERSENYEK, KETTŐSVERSENY, HEGEDŰ-CSEMBALÓ SZONÁTÁK

Janine Jansen – hegedű,

Ramón Ortega Quero – oboa,

Jan Jansen – csembaló

Elég közepes eredmény. Jansen a divatot követi, quasi historikus könnyedség; halk, olykor elbújó játék, kis együttes, gyors tempók. Szép a hangerő fluktuációja, a merevség kerülése, ugyanakkor elvész a forma, néha a magánszólam maga is. A két szólóhegedűversenyben Mutter és a Trondheimi Szólisták előadása hasonló, de jobb: nála is van veszteség, mégis több marad a Bach adta formából. Itt nagyon sok a pontozás, az előadás sokszor nyugtalan, nem a jelenben halad, hanem rohan. A két szonátában a hegedű dominál. Mintha egy nagy teremben játszana egyedül, a hegedűművész nő apja pedig az alagsorban csembalózna – kapkodva, mivel a tempót hegedűs lánya egyedül határozza meg. Vannak szép részek, de az egész teljesen aránytvesztett. Muzikális, de sok részletében téves interpretáció.

ZB

Decca – Universal
0289 478 5362 6

J. S. BACH:

MÁRK-PASSIÓ

Amszterdami Barokk Ének- és Zenekar,

Ton Koopman

Erősen vitatható ötlet. Lehet elveszett művet rekonstruálni – de csak ha van kellő alapja. Itt nincs: ha valamilyen nem volt a Márk-passió, hát akkor ilyen. Persze sok átvett rész rendben van, de mi a jó benne? Épp az hiányzik Koopman rekonstrukciójából, amit megismerni izgalmas lenne: Bach zsenialitása egy harmadik passióban. A legzavaróbb a rossz prozódia, ami végképp elkeserítő: legalább átalkította volna Koopman az átvett anyagot a megmaradt szöveghez! Elméletileg meg lehet próbálni – valamilyen tényleg inspirált állapotban – abszolút újat írni Bach stílusában, bár ebben a magasságban ez elég reménytelennek látszik. Az előadás papírforma szerinti, nagyjából jó, de a recitativókban az említett okokból különösen rossz a prozódia. Egészében kissé általános és átlagos – historikus manírok közt mozog.

ZB

Warner Classics – Magneoton
825646450779

LES SONS ET LES PARFUMS
DEBUSSY ÉS CHOPIN MŰVEI
Javier Perianes – zongora
Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMC 902164 ●●●●○

Az andalúziai születésű pianistának ez a hatodik CD-je. Érdekes összeállítás műsorról jelentkezt: Debussy találkozik Chopinnal – 14 tételt sorjáztat, párba állítva. A két-két műnek nemcsak a hangneme és a hangulata azonos, hanem megannyi felrakásbeli jellegzetesség is rokonítja őket, s nem utolsó sorban az interpretáció sajátossága. Perianes játéka dallamcentrikus, technikai problémát nem ismerő felkészültségével tudatosan úgy zongorázik, hogy feledtesse a zongora ütőhangszer-jellegét. A kiadvány kivitelezése reprezentatív, ismertetőszövege informatív (kár, hogy a fordítás nem mindig hibátlan) – és különleges élményről gondoskodik a DVD-melléklet, Josep Molina filmje, amelyben a zongoraművész és az ismertető írója, Yvan Nommick kalauzolja a hallgatót, aláfestő zeneként alkalmazva a korongon felcsendülő darabokat. *FK*

AROUND THE WORLD
Emmanuel Pahud – fuvola,
Christian Rivet – gitár
Warner Classics – Magneoton
 50999 6 15399 2 ●●●●○

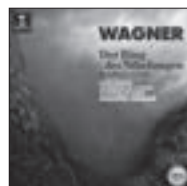
Világkörüli útra hívja hallgatóit Emmanuel Pahud és Christian Rivet. Japántól Argentínáig, Erdélytől Indiáig nagy távolságokat járunk be a lemezt hallgatva. Az előadók nemcsak térben, hanem időben is kalandoznak: Händel, Molino, Bartók,

Piazzolla, Ravi Shankar, Hosokawa, Ohana, Elliot Carter és Rivet műveit szólaltatják meg. A művészek többnyire duóznak, egyszer-egyszer pedig mindketten szólóban is megnyilatkoznak. A válogatás kétértelműen színes, mint egy kaleidoszkóp, ám az összeállítás véletlenszerűnek tűnik, koncepciója az előadók által írt kísérőszöveg ellenére is rejtve marad. A talányos válogatás is egy utazáshoz hasonlít, ahol sok előre el nem tervezett élmény érheti az utast. És persze zenével utazni mindig jó. Kimozdít a mindennapokból, szabadságot ad, hogy aztán visszatérve boldogan felfedezzük kiindulópontunk szépségeit és értékeit *KI*

LES VENTS FRANÇAIS
20. századi fúvós kamarazene
Warner Classics – Magneoton
 2564-63484-5 ●●●●○

E kétkorongos albumról csak elfogultan, lelkesen lehet szólni. A hallgatnivaló megsemmisíti a kritikai szándékot (akár az előadást, akár az írott anyagot illetően). Már az első hangok mágnesként vonzzák a hallgatót, aki önfelelt-boldogan vesz részt a meglepetésszerű zenei kirándulásban. A kamarazene kevésbé ismert tájai villannak fel, emlékeztetve a szakmabelit is a muzsika világának már-már feltérképezhetetlen gazdagságára. Hangzó életre kell a fúvós kamarazene franciaországi aranykora, és a – nemzetközi – folytatás sem tűnik vérszegénynek. Mindez annak (is) köszönhető, hogy a kiváló fúvósok maguk is élvezik a játszánivalót, kedvvel keverik ki a változatos hangszíneket. A színes kavalkád lendületes miniatűröket sorjáztat, megannyi tánckaraktert jelenít meg. Leköti a figyelmet, élményt ad – egyúttal repertoár-bővítő ajánlat fúvósötösöknek. *FK*

WAGNER:
A NIBELUNG GYŰRŰJE –
ZENEKARI RÉSZLETEK
Nina Stemme, Orchestre de
l'Opéra National de Paris,
Philippe Jordan
Erato/Warner – Magneoton
 50999 9341 227

Húsz-harminc éve még megmosolyogtuk, ha egy francia zenekar Wagner-lemezt készített, de ma már nincs ez így. Egy karizmatikus, felkészült karmester még a Párizsi Nemzeti Opera Offenbachon edzett zenekarából is ki tudja hozni a tudása maximumát. A svájci Philippe Jordan éppen ilyen elkötelezett és formátumos dirigens: második generációs pálcamester, aki fiatalon Jeffrey Tate asszisztenseként dolgozott A Nibelung gyűrűjén, a Théâtre du Châtelet falai között. A 2012/13-as évadban pedig már az ő irányításával tanulta be és játszotta a színház a Ring-ciklust. Ennek „lenyomata” a Warner gondozásában megjelent dupla korong, amely Nina Stemme remekelésén túl egy avatott és elhivatott karmester, valamint egy fejlődni képes zenekar babért érő erőfeszítéseként, hű mementóul szolgálja a tavaly elsűvített Wagner-évet. *BM*

PAVAROTTI:
AZ 50 LEGJOBB FELVÉTEL
Luciano Pavarotti – ének
Decca – Universal
 478 5944

Fél évszázaddal ezelőtt, 1963-ban írta alá exkluzív szerződését a Deccával a 20. század talán legszebb tenor orgánusának birtokosa, Luciano Pavarotti. Ugyanebben az évben debütált

a londoni Királyi Operaházban, s ekkor mutatta be az énekest a brit közönségnek neves színész-műsorvezető, Bruce Forsyth a BBC népszerű műsorában, a Vasárnap éjjel a London Palladiumban című sorozatban. A pályaindulás évfordulójáról nemcsak a BBC, hanem a lemezkiadó is megemlékezett: ötven sikerszámot, áriákat és népszerű olasz dalokat ad közre az alkalomra megjelentetett album. Menedzsere, később felesége, Nicoletta Mantovani megtalálta az első, 1961-ben rögzített Pavarotti-felvételt: a Bohéméletből Rodolfo áriája így kétszer is szerepel az első korongon. A korabeli technikán sajnos nem sokat lehetett javítani, de a szolid hangzás így is a legpompásabb emlékeket idézi. *AM*

NATALIE DESSAY – MICHEL
LEGRAND: ENTRE ELLE ET LUI
Erato/Warner – Magneoton
 9341452 ●●●●○

Ha egy-egy részletet hallana bárki a lemezről, észébe sem jutna a lírai szopránnal, Natalie Dessay neve, annál inkább tippelne arra, hogy egy vérbéli sanzonékesnő szerepel a felvételen. Bár az operaszínpadtól elbúcsúzott, most is különleges lemezt készített Dessay. Michel Legrand szerzeményeiből – nagyrészt filmzenékből – válogatták a lemez anyagát, és ez a kiadvány minden szempontból nagyszerű a klasszikus zenén edződött hallgatóknak. Dessay bátran felvállalja a kokott, a szerelmes, a fájdalomtól szenvedő – és ezernyi más karaktert bemutató – nő szerepét, nem szégyelli a nem operás, sőt helyenként az agyoncigarttáztottnak tűnő, néhányszor hamissabbra sikerült hangot. A közreműködők közt szerepel Patricia Petibon és Laurent Naouri. Dessay Legrand-dal is énekel duettet: ez az angol és orosz nyelvű sanzont, bluest is magában foglaló lemez egyik csúcspontja. *LI*

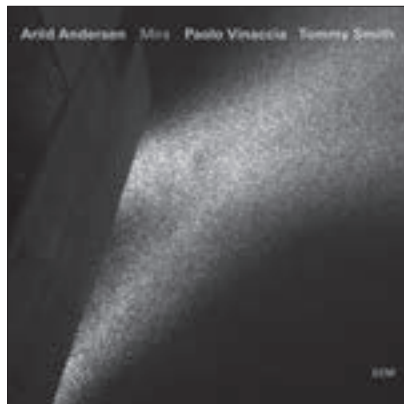

**MEHLIANA:
TAMING THE DRAGON**

★★★★★

Az utóbbi néhány évben a kezeim között megfordult jazzalbumok színvonalára visszatekintve nem volt nehéz a billentyűs Brad Mehldau és a dobos Mark Guiliana duó lemezének pontozása. Végre egy eredetiségtől, kísérletezéstől, a „valamilyen-ség” felvállalásától nem visszariadt próbálkozás, amely nem valamilyen unásig ismételtetett műfaj sok ezredik, érdektelen megnyilvánulása. A jazz valaha a legújabb zenei fejlemények iránti nyitottság és a szinte azonnali integrálási képesség jellemezte, amelyet fokozatosan elvesztett, és a progresszivitást egy magába forduló, a külvilág ingereit egyre merevebben és idegenkedve megközelítő felfogás váltotta fel. A Taming the Dragon ennek a folyamatos lépéshátránynak a leküzdése felé tett igéretes lépés. Nem éreztem rajta, hogy a két alkotó görcsösen próbálkozott volna megfelelni akár az elektronikus zenei, akár a jazzvilág elvárásainak. Úgy tűnt, nem nagyon érdekelték őket, hogy bármelyik közeg trendinek találja-e a végeredményt, és ez az önálló gondolkodás lett a produkció egyik legfőbb erőssége. Olyannyira, hogy ezzel felülírtak egy olyan fontos szempontot, amelyet az eddigi gyakorlatomban még sosem tudtam megkerülni: nevezetesen azt, hogy korábban nem tudtam jól írni egy olyan produkcióról, amely ne tetszett volna minden szempontból. A Taming the Dragonon viszont van pár idegesítő dolog (pl.: hangszínválasztások terén), ennek ellenére egy pillanatig sem jutott eszembe, hogy azok bármennyit is levonnának a produkció értékéből. Furcsa, új érzés, már csak ezért is hála az alkotóknak. Talán a Weather Report esetében volt hasonlóan nyilvánvaló: a készítőik nem oldalra leskelődnek, hogy mit csinálnak a többiek, hanem kizárólag előre tekintettek. Bravó. *Huszár Endre*

Nonesuch – Magneoton
STCD400220

**ARILD ANDERSEN/PAOLO VINACCIA/
TOMMY SMITH: MIRA**

●●●●●

Arild Andersen azon előadók közé tartozik, akik világéletükben ECM-esek voltak. Már az 1971-es, Garbarekkel, Bobo Stensonnal, Terje Rypdallal és Jon Christensennel közösen készített Sart is jelentős megnyilatkozás volt, amelyet további fajsúlyos és stílusosan szerteágazó opusok követtek az évtizedek során. Akár avantgárd, jazz-rock vagy new age-közeli megszólalásokban foglalt helyet, például, pontos és virtuóz bőgőjátéka mindig megmaradt. Az olasz származású, de a mediterrán klímát a norvég fjordokra még 1979-ben felcserélt Paolo Vinaccia dobossal 2008 óta dolgozik együtt, ekkor vették fel a skót szaxofonossal Tommy Smith-szel közösen első triólemezüket, a Live at Belleville-t. Az album nagy siker lett, megkapta egyebek közt a francia Academie du Jazz Prix du Musicien Européen elismerését, a szaklapokban pedig magasan pontozták. Míg ez az anyag Andersen több régi vonzalmát felelevenítette, például terjedelmesebb szabad improvizációk kerültek bele, és a norvég folklórkinés is gazdagon megszólal a trió tolmácsolásában, addig a Mira csendesebb, egységesebb, mesélős-líraibb. A tizenegy számból nyolc Andersené, kettő Tommy Smith-é – közülük egy részben Vinacciáé – egy pedig Burt Bacharach Alfie-ja. Smith szép, telt tónussal vezeti a dallamokat, szaxofonon hol szilaj, hol melankolikus, shakuhachin éteri. Vinaccia a tőle megszokott módon variálja a verőket a megfelelő hangszín és érzet előállításáért, és úgy általában nem ritmus-, hanem dallamhangszerként kezeli a dobokat. Andersennek is köszönhetően egyáltalán nem hiányoljuk a harmóniahangszert. A kiadóval és az előadókkal szembeni előítéleteink a zene hallgatása közben beigazolódnak, de nagyjából ez is marad a legnagyobb bajunk. *Bércesi Barbara*

ECM – Hangvető
ECM 2307

**PAT METHENY UNITY GROUP:
KIN**

●●●●○

Pat Metheny tavaly bekerült a halhatatlank csarnokába a Downbeat jazz szaklapnak köszönhetően. Hosszú és sikeres pályáján rég volt olyan gyökeres váltás, mint amikor a Unity Band két évvel ezelőtti megalapításakor elhívta maga mellé szólístanak Chris Pottert. Ezt megelőzően a nyolcvanas években játszott utójára szaxofonossal, akkori partnere Ornette Coleman volt a Zero Tolerance for Silence című avantgárd-albumon. Előtte néhány évvel két kiváló tenoros, Dewey Redman és Michael Brecker voltak zenekarának fűvósai. Azóta a számtalan felállásban, amelyekben Methenyt hallhattuk, szaxofon nem egészítette ki gitárjátékát. A Unity Bandből ismert Antonio Sanchez dobos és Ben Williams bőgős is Potterhez hasonlóan a Unity Group tagjai, hozzájuk csatlakozik Giulio Carmassi multiinstrumentalista. Nem véletlen a névválasztás: Carmassi egy személyben hivatott pótolni Naná Vasconcelos és Lyle Mays hiányát. Metheny maga is megszólaltat gitárszintetizátort és elektronikákat az elektromos és akusztikus gitárok mellett, valamint él a több sáv felvétel lehetőségével. Az így létrejövő zenei szövet furcsa egyvelege a Group jól ismert hangzásának és a Metheny kisebb formációjából ismert jazzközelibb megszólalásnak.

Amerikai lemezzel kapcsolatban talán még sosem voltam elégedetlen a keveréssel. Most sem gondolom, hogy a hangmérnökök végeztek hanyag munkát. A Group esetében működött Metheny koncepciója, mely szerint egyedül a gitárhang emelkedik ki a ritmusszekció által teremtett sűrű szövetből. Itt, a Unity Groupban viszont annyira háttérbe szorítja Potter kitünő játékát, hogy felborul az egyensúly a két szólísta között. Ez pedig sokat ront az összhatáson. *Párniczky András*

Nonesuch – Magneoton
STCD400219

**BAND OF GYPSYS REINCARNATION:
ELECTRIC ANGELLAND**

Miközben Jim Hall a Trafóban koncertezett 2012 egyik októberi estéjén, a Müpában egy másik gitáros vezette együttes, Halper László magyar-amerikai Hendrix-émlékezekara adott hangversenyt. A koncert vágott változata hallható a CD-n. Halper törekvéssel csak egyetérteni lehet. Jimi Hendrix zenéje önmagában is nemes alpanyag, szinte mágnesként vonzza a modern arranzsórt az átdolgozásra. Meglepő, mégis milyen kevés Hendrix-átírat született jazzidiómában. Egy rockfeldolgozás viszont akkor igazán izgalmas, ha képes elszakadni az eredeti zene világától, és új minőséget terem. Ez történt 20 évvel ezelőtt Christy Doran kvintettjének groteszk Hendrix-lemezén, ahol az ismert melódiákat Phil Minton hangköltő tolmácsolta. Halperék előadásából épp ez az ironikus távolságtartás hiányzik. Kiváló jazz-rock gitáros, aki egyszerű ötlettel vette maga mellé Fekete István trombitást, valamint a Steve Gadd–Eddie Gomez ritmusszekciót, akiknél keresve se találhatott volna jobbat a feladatra. Mind a négyen remekül értik a rockcsillag zenéjét, de még a fafűvös többlet se képes igazán újat és váratlant teremteni. Halper kvartettje, melyben egyébként a két magyar muzsikust méltó párja a világhírű amerikaiaknak, anynyiban valóban „reinkarnáció”, hogy sok alázattal idézi meg Hendrix egyes darabjait, s nem is mindig a legnépszerűbbeket, de ezzel voltaképp ugyanúgy közeledik az eredetihez, mint annak idején Stevie Ray Vaughan – pedánsan és szakmailag igényesen, de nem elég kreatívan. Fenntartásaim ellenére biztos vagyok benne, hogy a Band Of Gypsies Reincarnation lemeze nagy siker lesz a közönség körében, bár azt is gyanítom, hogy nem annyira a jazzbarátok, mint inkább a klasszikus rock kedvelői fogják hallgatni. *Máté J. György*

M'Arty Kft.
M001

**DRESCH QUARTET:
KAPU ÉS KERT**

Sokan méltatták és elemezték már Dresch Mihály művészetét, mert felülírja a stílusirányzatokat és a műfaji határokat: egyszerre univerzális és magyar, hagyományörző és modern, népzene és jazz. Már a hangszerek megválasztásával is hangsúlyozza azt a zenei-szellemi vonulatot, amit következetesen képvisel. A folklorisztikus elkötelezettség erősödését mutatta korábban a kaval, a furulya és a tárogató, újabban pedig az általa kifejlesztett – szaxofon-billentőzettel ellátott kromatikus fafűvös – a fuhun használata, vagy a zongora felcserélése cimbalomra. Lukács Miklós meghívása egyébként is mesteri választásnak bizonyult: a kettejük között fennálló empátiát, zenei harmóniát igazolják duó fellépéseik és közös lemezük is. Az új album is Misi élményanyagának, tapasztalatainak tükröképe: örömeikről és bánatokról mesél. A repertoár hat új originál, hiszen hősünk már régen átlépte a Rubicont: nem dolgozik „hozott anyagból”. Nem véletlen az sem, hogy két dalt is a hozzá közelállókna dedikált. Úgy érzem, hogy ez a korong a Fuhun című lemez egyenes folytatása, bár ezúttal ismét többször használja a szoprán- és tenorszaxofont. Persze a szívet melegengető – pánsípra emlékeztető – fuhun is előkerül: nagyívű szólók, mesteri improvizációk hangzanak el segítségével. A cimbalom talán még a korábbiaknál is fontosabb szerepet kap, nem csupán a virtuóz szólók révén, hanem a számok felépítésében is. És ha a két szólista játéka a produkció népzenei vonulatát képviseli, Hock Ernő és Baló István ritmustandemje a szvinges lüktetés révén a jazzes összhatást erősíti. A hangtechnika még a korábbi lemezekét is „lekörözi”, minden „átjön”, amit a négy művész üzen. Nem afféle háttérzene, érdemes odafigyelni rá. A borító ízlésesen minimalista dizájnya is a ZENE fontosságát hivatott kiemelni. *Márton Attila*

Fonó Budai Zeneház
FA289-2

**GREGORY PORTER:
LIQUID SPIRIT**

Na, itt aztán „nem múlik el a szerelem” – hallgatom Bálint napon a kezdő dalt, stílusosan. Porter mostanában Valentin-nap nélkül is nagyon ünneplik, van már Grammyje, a Jazzthing című szaklap pedig egyenesen a műfaj legszebb hangjának tartja. Én nem, de azért le a kalappal. Nem kell elővenni a jazztörténeti és kortárs előzményeket, hogy kire hasonlít, kitől merített (Marvin Gaye-től Kurt Ellingig jönnének szóba hangok), és különös ismertetőjelét, sapkáját sem fogom firtatni, bár már azt is megírták róla, hogy nem, nem abban alszik, mert Porternek kedves és rugalmas baritonja igazán megáll a maga... hangszalagján. Soul-töltetű, de attól még szintiszta jazzt hallunk új, harmadik szerzői lemezén, ami egyértelműen, és egyben a Blue Note legmerészebb reményeinek megfelelően a beérkezés albuma, amúgy hősünk most gyöven, szóval nincs is ezzel semmi gond. Másik komoly erénye a saját repertoár, és közben egy Abbey Lincoln-standard, meg az I Fall In love Too Easily, gyöngyszemnek a végére. Saját dalai standard ízű, könnyen csúszó darabok, a szövegük is ebben a tartományban marad, vagyis nem kell a befogadásukhoz különösebb erőfeszítés. Ez még egyik sikerszáma, a Musical Genocide-ra is igaz, bár annak a szövegét kicsit árnyékboksznak érzem – Porternek ma már nem kell senkivel hadakoznia, kedvére maradhat az afroamerikai műfajoknál. Persze ars poeticának is lehet olvasni, hogy éppen ezekhez ragaszkodik. A hangsúlyosan akusztikus kíséret végig ízléses, bár jellegzetesnek azért nem mondanám, legfeljebb stílusosnak. Minden maliciám ellenére, mondom, le a kalappal. Nyerő jazzlemez, nagyon sok új hívet lehet vele megnyerni a műfajnak – a régiek meg nem mennek ki közben dohányozni. *Zipernouszky Kornél*

Blue Note – Universal
0602537410538

**TORD GUSTAVSEN:
EXTENDED CIRCLE**

Az idő törekenysége. A hangok formálásának már-már kínzó lassúsága. A dallamok érzéki szépsége. A melankólia magánya. Az áhitat emelkedettsége. A csend kozmikusága. Körök bővítése. Tord Gustavsen vállalása: három triólemez után a harmadik a kvartettől. „Az egyenes vonalú fejlődés modernista felfogása a múlté”, vallja a norvég zongorista. „A mi mozgásunk kreatív körökkel vagy spirálokkal írható le: ismert zenei vagy lelki témákhoz más megvilágításból, sokétű tapasztalattal és nagyobb megértéssel közelítünk.” A zene lelki tartalmait az tudja igazán előhívni, aki tempó-
lomokban szerezte a gyakorlatát. Innen a szinte éteri hangzás, ami Gustavsen hat ECM-es lemezét jellemzi. A háttérben korálok, spirituálék, északi élmények. A zenei fogalmak értelmüket veszítik. Gondolat van, felismerések, egymásra találások, érzések vannak, sok ezer kilométernyi távolságra az energiától duzzadó fekete jazztől. Nem a kifejezés hevülete, nem a hangok mennyisége, nem a ritmus ellenállhatatlan sodrása. És mégis, jazz ez is, a másik végpont: érzékeny, kifinomult, átszellemült, befelé forduló. Tore Brunborg tenorszaxofon, Mats Eilertsen bőgő, Jarle Vespestad dob. Közösen kifejlesztett témák négy, néha három hangszereken, ahogyan a zene diktálja, olykor a levegőben feloldatlanul lebegő zárlatokkal. A meditatív jelleg meghatározza, de nem uralja az egymást folytató, egymásra reflektáló kompozíciókból álló albumot. Az egységes hangzást a dinamika árnyalatai színezik: az „Eg Veit I Himmerik Ei Borg” című himnikus norvég dal a bőgő pulzáló ritmusától nyeri erejét. Tökéletes harmónia, földöntúli szférákban szárnyaló zene –, csak ne hívná elő a hallgatóban Keith Jarrett és Jan Garbarek egykori kvartettjének emlékét. *Turi Gábor*

ECM – Hangvető
ECM 2358

**RENAUD GARCIA-FONS:
BEYOND THE DOUBLE BASS**

Saját kezűleg állította össze nekünk ezt a nagyszerű válogatást Renaud Garcia-Fons. Pályája elmúlt húsz évének szerzeményei közül tíz albumáról tartalmaz gyöngyszemeket az életmű-áttekintés, amit újra és újra hallgatva igyekszünk felismerni az alkotói rendezőelvet a számok kiválasztásában és sorrendjében. Ha megoldást nem is találunk, de kellemes élmény személyes kedvenceinkre ráismerni, s ezzel aligha vagyunk egyedül.

A nagybőgőn túl... Renaud Garcia-Fons elsősorban művész, s csak aztán zenész és bőgős, ezt több méltatója is hangoztatja róla. A párizsi konzervatóriumot elhagyva 21 évesen önállóan tanult tovább, hogy felépítse merőben egyéni játéktechnikáját, és megalapozza a klasszikuson és jazzen túl javarészt mediterrán, flamenco, orientális és latin-amerikai hagyományokon átívelő stílusát. Egyedi készítésű öthúros nagybőgőt használ, amin lenyűgöző virtuozitással terjeszti ki a hangszer határait. Erről tanúsodik a válogatáslemez, melynek egyszerre gyönyörködtet a változatossága s egyöntetűsége. Ráébredünk, mennyire telt, sokatmondó és szenvedélyes Garcia-Fons muzsikája, alkotói korszakaitól függetlenül nélkülözve mindenféle populáris világzenei manírt. Csupa tüzes és romantikus melódia alkotja ezt a színes mozaik-képet. Egyik különlegesség közülük (egyedüli új szerzeményként a felvételen) a Camino de Felicidad, amit a bőgős lánya, Soleá énekel keserűdes hangján. A kiadvány a CD mellett egy DVD-t is tartalmaz, rajta félórás dokumentumfilmmel, melyen zenésztársai, kritikusai, sőt hangszerkészítője is beszélnek Garcia-Fonsról. A koncertrészlettel tüzdelt riportokon keresztül még közelebb kerülünk a művészhez és muzsikájához, és ez kiteljesíti a zenei élményt. *Laczkó Krisztián*

Enja – Varga
ENJ-9608 2

**PETER MATERNA:
COLOURS OF SPRING**

Az 1965-ben született bonni multiinstrumentalista szaxofonosról azt írja valamelyik német szaklap, hogy a klasszikus zene és a jazz között hidat verő szerzeményei miatt kiérdemelte a „kamarajazz atyja” címet. A jellemzés túlzónak hat, de az kétségtelen, hogy a tenoron, alton és szopránon egyaránt mesterien játszó muzsikussal meleg tónusa, érett és bravúros technikája, valamint finoman elegáns szerzeményei mind egy vérbeli kamarajazzzenész fontos ismérvei. Igaz mindez Materna csupa saját kompozíciót tartalmazó új lemezének anyagára is, melyen dob nélküli trióban szólal meg két fiatal heppenheimi muzsikussal, a zongorista Florian Weberrel és a bőgős Henning Sievertsszel. Mindkét kísérő méltó párja a szaxofonosnak: mindent tudnak a jazzkamarázás titkairól. Hallgassuk meg példának az Andante című szerzeményt, melyben Sieverts vonóval játszik. A kompozíció első fele egy nem éppen modernista mai zeneszerző darabjának hat, míg a második rész, ahol a bőgős immár ujjal penget, sokkal inkább kortárs muzsikának tűnik. Előadás szempontjából egységesebbek a részek, a három német művész mind a konvencionálisabb, mind pedig az elvontabb kompozíciókban hibátlanul összetart. A játék végig leköti a hallgatót, különösen a cool, már-már absztrakt részek, de a témák nem minden esetben ragadnak magukkal. Egy-egy kezdetlegesebbnek vagy esetlenebbnek ható melódia picit ront az összhatáson. Így is megjósolható, hogy akik az 1960-as évek eleji, a maguk nemében meghaladhatatlan, Paul Bley és Steve Swallow közreműködésével készült Jimmy Giuffre-triókat szerették, ebben a lemezben is sok kedvükre valót találnak majd.

Máté J. György

Enja – Varga
ENJ-9601 2

SZILÁRD MEZEI INTERNATIONAL IMPROVISERS ENSEMBLE: KARSZT

Slam

SLAMCD550

Mezei Szilárd ismét meghökkentő zenével jelentkezett. Ezúttal egy 23 tagú kortárszenei/free nagyzenekarral lépett fel Újvidéken (épp egy évvel ezelőtt), két hangversenyük anyagából állították össze a Karszt című dupla lemezt. Páratlan vállalkozás a magyar jazz történetében, de a műfaj nemzetközi életében se gyakoriak az efféle próbálkozások. A Mezei-féle IIE helyét az Alexander von Schlippenbach vezette Globe Unity Orchestra, illetve a kérészeletű Baden-Baden Free Jazz Orchestra mellett lehet kijelölni. A terjedelmes (56 perces) Hep 20 és párja, az alig másfél perces Hep 57 Mezei kirándulása a kortárszene területére, a lemezek többi felvétele pedig freejazz-elképzelések nagyszerű assemblage-ának hat. Míg Schlippenbach szívesen nyúlt mások kompozícióihoz, Mezei saját szerzeményeiből építette fel ezt az értékes kiadványt.

MJGy

MODERN ART ORCHESTRA: ZENEHAJÓ

Magneoton

5999886038151

Eredetileg élőben, a közönség bevonásával előadott, interaktív és a műfajt népszerűsíteni hivatott műsor összekötő szöveg nélküli stúdióváltozata hallható az albumon. A célnak megfelelően az anyag a jazznek a maga korában legnépszerűbb stílusaival, a big band swingre, az ugyancsak

táncolható és inkább a késői hatvanas, korai hetvenes évek jazz-rock hullámára vagy a soul-jazz korszak nem túl funkys számaira hajaz. Minden szám emészthetően rövid, nincsenek parttalan szólórészek, nincsenek a be nem avatottak számára istállóudvari zajoknak tűnő free-kiroccanások, és minden felvételen van dalbetét a frappáns magyar szöveget tálaló Hajós András jóvoltából. A témák a gyerekek mindennapi életéből merítenek. Az egyébként kiváló hangszerezések szándékosan nem művészkednek, nem trükköznek. A 18 tagú zenekarban jelen van két generáció színe-java. Ez biztosítja a nagyszerű hangzást. PP

ORCHESTRE NATIONAL DE JAZZ: THE PARTY

Jazz Village – Karsay és Társa

JV 570036

A változó irányítással és felállással csaknem három évtizede működő francia „állami” jazz-zenekar CD-je a legutóbbi művészeti vezető, Daniel Yvinec hatéves korszakának lezárása. A bögösként ismert muzsikusa a New Yorkban élő Michael Leonhart producer-hangszerező közreműködésével készítette el az anyagot, amellyel ún. kortárs vizekre evez az ONJ tizenegy fős legénysége. A tizenöt számból nyolc saját, a többi Serge Gainsbourg, James Warren, a Talking Heads, Jean-Claude Vannier, Henry Mancini és mások szerzeményeinek feldolgozása. A többnyire funky ritmusokra épülő, groove-os zenét az elektronikus eszközöket, hangmodulátorokat, szintetizátorokat is alkalmazó hangszerezések uralják, egyéni szólókra vajmi kevés lehetőség nyílik. Az elektromos gitár és/vagy a fúvósok végtelenített riffjei mechanikussá teszik a zenét, amit az alternatívitás jótékony szele sem képes oldani.

TG

OLÁH SZABOLCS: CONNECTION

Szerzői kiadás

Bekajál a lélek – így is lehetne érteni a Connection című lemez, egy órányi, zárt térben zajló utazás nyitószámát. Oláh Szabolcs hosszan kiérlelt anyaga másrészt viszont olyan, mint a jó bor. A gitáros visszafogott egyénisége, klasszikus jazzgitár soundja ugyan végig szépen érvényesül, de itt a zeneszerző Oláh diktál – a duódalamokat, a középnl általában kicsit erősebb tempókat, az otthonos, barátságos, intellektussal mindig teli atmoszférát. Az új kvintettben partnerei – Ávéd János szax, Cseke Gábor zongora, Soós Márton bőgő, Dész András ütők – régi barátai, sok formációban játszottak együtt, például Szabolcs régi zenekarában, vagy Dészében, a Konzervnyitóban, a MAO-ban, stb. Ez is kellett hozzá, hogy a lemez művészi programja, a személyes közvetlensége, átélhető és magával ragadó zene ilyen magától értetődőnek hangozzék, ilyen összecsiszolódotan megszólaljon. Tökéletes. ZK

LAJOS DUDÁS QUARTET: LIVE SALZBURGER JAZZHERBST

Jazzsick Records

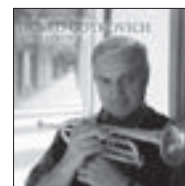
5067JS

Az utóbbi években elsősorban kamarajazz-előadásokkal (duókkal, triókkal) jelentkező klarinétos különleges összeállítású kvartettel lépett fel 2012. október 29-én a Salzburgi Jazzöszt színpadán: két állandónak mondható partnerén, a gitáros Philipp van Enderten és a dobos Kurt

Billkeren kívül meghívta zenekarába Jochen Büttner ütöst is, ami átütő eredményt hozott. Olyan kreatív improvizációk sorát hallhatjuk tőlük, amelyek a játékosan virtuóz kamarázás és a régi-új avantgárd zenélés hártármegszgyéjén helyezhető el. Dudás nyolc szerzeményét két feldolgozás, egy All The Things You Are és egy Bach-írat egészíti ki, de ezek interpretációja is tökéletesen simul bele a klarinétos vakmerő zenei filozófiájába. Dudás minden megnyilvánulása élmény, de ez a lemeze az egész eddigi életmű egyik kiemelkedő pontja.

MJGy

DUSKO GOYKOVICH WITH STRINGS: THE BRANDENBURG CONCERT

Enja – Varga

ENJ-9606 2

A nyolcvanharmadik évét taposó zenészeknek még mindig gyönyörű a tónusa úgy trombitán, mint szárnykürtön. Vitatható, hogy életének huszonhetedik albumán sírkség volt-e a vonós kíséretre, mert noha a hangszerelés egyáltalán nem izléstelen, de így a kelleténél edeskésebbre sikeredett a muzsika; viszont bölcs volt, hogy ebben a korban már nem vállalkozott pirotechnikai mutatványokra. Javarészt középtempójú számokra vagy balladákra koncentrált, nem megy bele kockázatos vállalkozásokba. A zongorista Renato Chicconak, a bőgős Martin Gjakonovskynak és a tavalyi MŰPA Jazz Showcase-en kívülően szereplő szerb dobos-zenekarvezetőnek, Vladimir Kostadinovicnak egyáltalán nem nyílt alkalma kibontakozni. Az album nyugtató hangulatú. Goykovich időnként megidézi Miles Davis korai balladista korszakát, de egészében véve inkább igen kellemes háttérzenét hallunk semmint izgalmas jazzt. PP

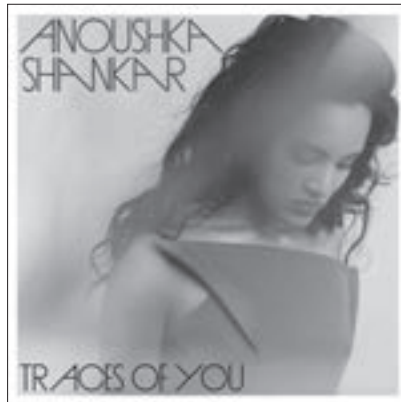

**AUTHENTIC ANATOLIAN PROJECT:
SAKIN AĞLAMA**

Ezt a CD-t éppúgy lehetne a jazzrovatban tárgyalni, mint a világzenei albumok között, mert mindkét – amúgy nehezen definiálható és könnyen tologatható határokkal rendelkező – zenebirodalom szempontjából autentikus jellemzőket vonultat fel. Nevében is szerepel: autentikus anatóliai projekttel van dolgunk, amelynek anyaga nyolc népdalfeldolgozásból avagy annak hallatszó szerzeményből áll, de a hangszínek éppúgy, mint az alaplétketések és a hangszerkezelés a jazzben, elsősorban a fusionben vagy world fusionben ismert jegyeket viselik magukon. Minden darab törökül hangzik el Brenda Berin énekesnő kristálytisza, elbűvölő, finom díszítésekkel teli, mégis manírtól mentes énekhangján. Már ő lefegyverzi a hallgatót, a hangszeres művészek, Eylem Pelit basszusgitáros, Ercüment Orkut billentyűs (aki a Müpa idei Jazz Showcase-én lépett fel triójával), Çağdaş Oruç szaxofonos (öt Okay Temiz mellett hallhattuk) és Ediz Hafizoğlu dobos profi, feszes, stílusos, elegáns és összeérett játéka pedig magától értetődő módon kúszik Berin hangja alá annak ellenére, hogy gyökeresen más hagyományt képvisel. Mintha John Patitucci vagy Dave Weckl nyolcvanas évek végi GRP-albumait hallanánk – nem véletlen: a keverést Weckl, a masterelést George Whitty (Brecker Brothers) vállalta, előbbi dobol is egy számban. Akár idegennek is érezhetnénk ezt a zenét, mégis az otthonosság melegsége árad szét bennünk a magyar nyelvéhez oly hasonló hangzóképzlet és a nyugati (picit amúgy ódivatú) esztétikát követő hangszerelés okán. Az album fontos erénye, hogy minden kivagyiságtól, l'art pour l'art zsonglörkdéstől mentes, az alkotók egymás és hangzó kultúrájuk iránti tisztelete és szeretete érződik benne. *Bércesi Barbara*

Sony Music
88883705082

**ANUSHKA SHANKAR:
TRACES OF YOU**

A rendkívül puha, egymásba simuló hangszínek révén tökéletes harmóniába kerülnek a tradicionális indiai és európai hangszerek. A zenében visszaköszön az indiai klasszikus zene (raga) rendkívül kifinomult fokozatos építkezése. (Az indiai zenében a raga egy előadási rendszert jelent.) A dalok egytől egyig az emberi lét alapvető kérdéseiről szólnak, de nem válaszokat igyekeznek mindenáron megfogalmazni, hanem sokkal inkább továbbgondolásra, töprengésre ösztönöznek. Rendkívül jól hallgatható, elgondolkodtató zene. A mai rohanó és felszínes világban talán egy kis elmélyülésre, megnyugvásra készíti a hallgatót. A hindu filozófia szerint a világ nem egyéb, mint illúzió. Akár elfogadjuk ezt a kiindulópontot, akár nem... az európai embernek is szembe kell néznie a lét örök kérdéseivel: az élet végessége, a másvilág, a szerelem, az egészség és betegség kettőssége... Mikor, hogyan kerül a világ a férfi és nő között egyensúlyba? Mi lesz világnagy vagy szeretteinkkel a halál után? Hogyan tudunk jó szülőkké válni, mit kell örökölni hagyni az utódainknak?

A szépségesen lírai szövegek is a szerzőpárost dicsérik. (Anoushka Shankar és Nitin Sawhney.) Talán nem belemagyarázás, hogy a lemez külső megjelenésében is a finom átmeneteket, a nap árnyalatait véljük felfedezni, és a kísérőfüzet is nagyon izléses, mértéktartó. Norah Jones neve pedig remélhetőleg olyan hívószó lesz, aminek olvastán a kétkedők majd beadják a derekukat... Érdemes, mert nagyon szép zene, érzékeny előadás, tartalmas szövegek születtek a Traces of you című lemezre. Érzésem szerint az egyik nagy kérdés már el is nyerte a választ: Ravi Shankar biztosan nagyon büszke (lenne) a lányaira.

Pödör Eszter

Deutsche Grammophon – Universal
4791051

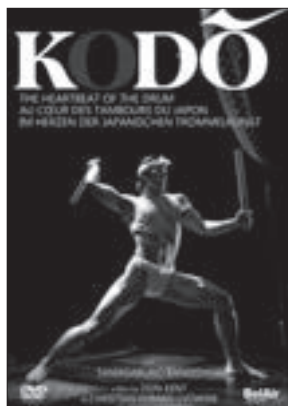

**HEINAVANKER: SONGS OF OLDEN
TIMES**

Ki hitte volna, hogy ez a remek énekegyüttes egy Hieronymus Bosch képről nevezte el magát? A Szentánszékér triptichonja a Pradóban van, amelynek középső festménye a lemez kísérőfüzetében is szerepel. Hagyományos észt himnuszok és rúnáénekek sorakoznak az albumon, parádés előadásban. (A rúna kifejezés az egymással szoros kapcsolatban álló ábécékre vonatkozik, amelyeket korábban a germán nyelvek írására használtak Skandinávia és a Brit-szigetek keresztény hitre térítése előtt, illetve egy rövid ideig a térítés után is. Nagyon távolról a rovásírással rokon fogalom. Hagyományosan vésett nagybetűs szövegekről van szó, nyilván énekelt változatuk is fennmaradt.) A bő órányi tisztán vokális előadás minden csodálattal megérdemel. A szinte elképzelhetetlenül pontos intonáció, a válogatottan szép hangszínek és a változatos megszólaltatás a legmagasabb igényű kórusversenyek produkcióit juttathatja eszünkbe. Az ősi dallamok érzékeny modern harmóniákat kaptak: kiválóan hallgatható feldolgozások jöttek létre. Mindenféle változatban megszólal az együttes, szóló és kórus váltakozása éppúgy jelen van, mint az unisono és többszólamú szakaszok, a férfi és női hangok feleletése vagy a szólót aláfestő dúdolt kíséret, a homofon darabok és a polifóniába hajló összetett többszólamúság. Elképesztő a burjánzó díszítések világa, a (főleg kisebb éneklő közösségekben megvalósítható) improvizált ékesítések gazdagsága. Karakteresebbek a férfi hangok, és egyetlen aránytalanság is van: a Haned kadunud című dal terjedelménél fogva abszolút kilóg a sorból... Bár ha azzal vigasztaljuk magunkat, hogy így legalább egy életre memóriánkba vésünk egy hagyományos észt népi dallamot, hát nem is olyan nagy baj, igaz-e? *Pödör Eszter*

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMLU 907488

KODO – THE HEARTBEAT OF THE DRUM
Főszereplő: Tamasaburo Bando,
rendező: Don Kent

Ha Japán tradicionális dobosokról hallunk, akkor – felületes ismeretekre támaszkodva – akár azt is gondolhatjuk, hogy kommersz, populáris műfajról van szó. Ellenkezőleg: évezredek hagyományban gyökerező, magas mesterségbeli és intellektuális felkészültséget igénylő, komplex művészet ez, amelynek autentikus képviselőit világszerte elismerés övezi. A Kodo együttes 1981-es alapítása óta 3700 előadást tartott: évente átlagosan négy hónapot külföldön és négyet otthon turnéznak, a fennmaradó időben pedig visszavonulnak Sado szigetére, hogy a pihenés, feltöltődés mellett előkészítsék új műsoraikat. Itt, a hatodik legnagyobb Japán szigeten, a Kodo próbatereiben és saját iskolájában játszódik Don Kent zenés dokumentumfilmje, amelynek főszereplője Tamasaburo Bando, az együttes művészeti vezetője, aki nem muzsikusként, hanem női szerepeket alakító kabuki-színészként és -táncosként lett világhírű. Megismerjük az évtizedek óta turnézó idősebb művészeket, de azokat a tinédzsereket is, akik a zenei karrier és a hírnév reményében beiratkoztak a Kodo-iskolába. Imponáló és sodró erejű a zenei előadás, markáns és egyéni stílusú a mozgás, de az egészben mégis van valami félelmetes: edzőtábor vagy utazó cirkuszosok lakókocsija jutott eszembe, ahol az önkifejezés mellett bizony a kiszolgáltatottság, az egymásrautaltság is hangsúlyosan megjelenik. A rendező érdeme, hogy csak ritkán idealizál: a csillogó előadások mellett bepilanthatunk a hétköznapi küzdelmeibe is. A film alapján nyilvánvaló: a tradicionális japán dobolás, a taiko még ma is sajátos életforma, amit nem lehet könnyed szórakozásnak felfogni. Bizonyára szép hivatás, de olyan fegyelmetettséget követel, mint egy kemény versenysport. *Retkes Áttila*

Bel Air Classiques – Karsay és Társa
 BAC 098

VIOLONS BARBARES:
SAULEM AI

Három országból szerveződött nemzetközi (mongol, francia, bolgár) csapat, akik a „hegedű barbárjainak” nevezik magukat. Céljuk, hogy elmassák a közöttük lévő nemzeti- zenei különbözőségeket és ezt egymás gazdagítására használják fel, a három zenei kultúra egyesítése révén. Kiválóan képzett zenészek ők, tiszta intonációval és virtuóz játékmóddal. A tradicionális bolgár és mongol „hegedűn” kívül hallhatjuk a dorombéneklést, valamint az ál-basszusos éneklési módot (egyfajta faux bourdon technika). Nagyon ritmikus, dinamikus a zenéjük, általában ütempárhoz hasonló építkezéssel, amit azután szabadon értelmezett hangszeres variációkkal bővítenek. Hallhatóan keresik az „ősiség” forrását, illetve ennek zenei megvalósítását a játékukban. Egyik eszközük a kvintek, kvartok gyakorisága a dallamjátékban és a harmonizálásban (ez gregorián örökség.) Bizonyos értelemben ötvözik a tradicionális és modern elemeket, hisz az előbb említett hangzás mellett néha nagyon „modern” kromatikusan lépegető hangzatokat, ravaszul felépített ritmikát is hallunk. Ez a kiélezett ritmikus dallamjáték az egyik legjobb tulajdonsága a lemez zenéjének, viszont ugyanez a gyenge pontja is. Az egyébként kiváló dobjáték teljesen „rátelepszik” az összképre és elnyomja a melódiákat. Az ütempárok improvizatív ismételtetéséből általában nem bontakozik ki dallam. A dobos nem tudja alárendelni játékát a másik két zenésznek, és ebben ők is partnerek lesznek. Hangszerjátékukat alárendelik a ritmusnak. Zenéjükből hiányzik a finomság, szépség, szomorúság, öröm, mindezt felülírja egyfajta ősiség, őserő mindent elnyomó keresése. Ez a keresés nem éri el a célját, meglehetősen egysíkú, bár kétségtelenül egyéni hangzást hallhatunk. *Pödör Eszter*

World Village/Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 WVF479090

ADNAN JOUBRAN:
BORDERS BEHIND

A fiatal palesztin muzsik, Adnan Joubran a legismertebb arab pengetős hangszer, az ud mestere. A Názáretből származó művész – akinek édesanyja énekesnő, apja neves hangszerkészítő – még tizenhét éves sem volt, amikor két idősebb fivérével megalapította a Le Trio Joubran, a világ első ud-trióját, amellyel a párizsi Luxembourg Gardens színpadán mutatkozott be. A Palesztina és Franciaország között ingázó Joubran testvérek az elmúlt tíz évben jelentős sikereket értek el: önálló koncertet adtak a Carnegie Hallban és a Radio City Hallban, illetve számos jelentős európai hangversenyteremben, de filmzenéiket is sokan megismerték. Adnan most elérkezettnek látta az időt, hogy szólólemezt készítsen, amellyel ki-lephet a tradicionális ud-játék stílár és műfaji keletei közül – az album címe (Borders Behind) elég didaktikus utal is erre. Maga mellé vett egy tablást (Prabhu Edouard), egy klasszikus csellistát (Valentine Moussou) és egy perui cajon-játékost (Javier Sanchez); ehhez a kvartetthez társul néhány kompozícióban az egy generációval idősebb, egykor Paco de Lucia és Chick Corea oldalán hírnevet szerzett spanyol fuvolista-szaxofonos, Jorge Pardo játéka. Alapvetően bizalmatlan vagyok az ilyen crossover-produkciókkal – különösen, ha a bookletben azt a közhelyet olvasom, hogy a művész az álmait akarta megvalósítani és a kreativitását próbára tenni. A megszülető zene azonban egyáltalán nem rossz, mert megőrizte közel-keleti alaptónusát, a Földközi-tenger medencéjének összetéveszthetetlen zenei örökségét. Joubran szóló virtuóz, magabiztos, a többiek pedig inkább csak érdekes színekkel gazdagítják a palettát. A Borders Behind így aligha lép túl a határokon, de éppen ez a szerencséje. *Retkes Áttila*

World Village/Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 WVF 479084

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat nemcsak a szakmát, a magyar zenei élet szereplőit, illetve hűséges előfizetőit szeretné megszólítani, hanem a zenekedvelők, a klasszikus zene, a jazz és a népzene iránt érdeklődők lehető legszélesebb táborát. Ezért is fontos számunkra, hogy a Gramofon – terjesztési hálózatokon, illetve egyedi boltokon keresztül – az egész országban elérhető legyen. Az alábbiakban felsoroljuk lapunk terjesztési pontjait.

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Concerto Hanglemezbolt – Bp. VII., Dob utca 33.
- Fonó Budai Zeneház – Bp. XI., Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – Bp. VI., Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – Bp. V., Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája hanglemezbolt – Bp. IX., Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – Bp. V., Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Inmedio 1025 Budapest, Lövház u. 1–5. – Mammut II.
- Inmedio 1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 121. – Budagyöngye
- Inmedio 1033 Budapest, Flórián tér – üzletközpont
- Relay 1042 Budapest, Újpest – metró
- Relay 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio 1052 Budapest, Váci u. 10.
- Inmedio 1052 Budapest, Városház u. 3–5.
- Relay 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio 1082 Budapest, Corvin, Futó u. 37–45.
- Inmedio 1087 Budapest, Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio 1106 Budapest, Örs Vezér tér 25/A – Árkád II.
- Inmedio Allee 1117 Budapest, Október 23. u. 6–10.
- Relay 1122 Budapest, Déli pályaudvar – metró
- Press Spot Kft. 1123 Budapest, Alkotás u. 53. – MOM Park
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád híd I.)
- Inmedio 1152 Budapest, Szentmihályi u. 131. – Pólus Center
- Relay 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér 2/B – Érkezés
- HUB 1185 Budapest, Liszt Ferenc Repülőtér Skycourt

LAPKER – VIDÉK

- Inmedio 2040 Budaörs, Sport u. 2. – Auchan
- Cora 2045 Törökbálint, Torbágy út 1. B/420.
- Városi Könyvtár 2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út 8.
- Inmedio 2400 Dunaújváros, Dózsa György út 56.
- Relay 2890 Tata, Váralja út 5. – Volán
- Inmedio 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio 3532 Miskolc, József A. út 87. – Auchan
- 3963 Karcsa, Postahivatal

- Inmedio 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio 4026 Debrecen, Péterfia u. 18. – Debrecen Pláza
- Inmedio 4400 Nyíregyháza, Szegfű u. 75. – Nyíregyháza Pláza
- Relay 5000 Szolnok, Gárdonyi u. 2. – Vasútállomás 1.
- Inmedio-TESCO 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/a
- Inmedio 6000 Kecskemét, Petőfi S. u. 2.
- Inmedio 6722 Szeged Kárász, Dugonics tér 1.
- Relay 6722 Szeged, MÁV Pályaudvar
- Inmedio 6724 Szeged Árkád, Londoni krt. 3.
- Inmedio 7400 Kaposvár, Berzsenyi u. 1–3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio 7621 Pécs, Bajcsy u. 11. – Árkád
- Tabak & News 7621 Pécs, Irgalmasok u. 5.
- Inmedio 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 1.
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 19.
- Inmedio 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Inmedio 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay 9700 Szombathely, MÁV Csarnok

VIDÉKI KÖNYV- ÉS HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Filharmónia Kelet-Magyarország Nkft. jegyiroda – 3525 Miskolc, Kossuth u. 3.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér
- Könyvjelző Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Miskolci Szimfonikus Zenekar közönségszolgálati iroda – 3525 Miskolc, Rákóczi u. 2.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Sziget Könyvesbolt (Debreceni Egyetem főépület) – 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglemez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.
- Vörös Cédrus – 9400 Sopron, Mátyás király u. 34/F

www.gramofon.hu

GRAMOFON
Klasszikus és Jazz

Olvasson tovább!

- koncertek
- fesztiválok
- interjúk
- kritikák
- hírek

A klasszikus zene és a jazz internetes folyóirata: www.gramofon.hu

HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ

NAPSZÉDÍTŐ | PÁVA-VARIÁCIÓK

BEMUTATÓ:
2014. MÁRCIUS 24.
19 ÓRA
THÁLIA SZÍNHÁZ

RENDEZŐ-KOREOGRÁFUS:
ZSURÁFSZKY ZOLTÁN
KOSSUTH-DÍJAS, KIVÁLÓ MŰVÉSZ

KÖVETKEZŐ ELŐADÁS:
2014. MÁJUS 17. 19 ÓRA
MŰVÉSZETEK PALOTÁJA FESZTIVÁL SZÍNHÁZ

A HONVÉD EGYÜTTES, A BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL
ÉS A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ KÖZÖS PRODUKCIÓJA

TÁMOGATÓ:

HONVÉD
EGYÜTTES

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

14

NEMZETI
TÁNCSZÍNHÁZ

Hungary
National
Dance Theatre

nka

budapesti
fesztiválzenekar

március 27-28.
Zeneakadémia

Haydn, Mozart, Beethoven

Zongora: Finghin Collins

Vezényel: Takács-Nagy Gábor

www.bfz.hu

**HAYDN-
MOZART
PLUSZ**